

BRUSSEL ONDER DE LOEP

WELZIJNSTIJDSCRIFT VOOR ALLE BRUSSELAARS

Kinderopvang in Brussel

*Beste lezeressen,
Beste lezers,*

Inhoud

Nederlandstalige voorzieningen:

<i>Beleid</i>	3
<i>Dagopvang</i>	5
<i>Buitenschoolse opvang</i>	19
<i>Interessante adressen</i>	30

Franstalige voorzieningen:

<i>Sociaal-politieke context</i>	31
<i>Wetgeving</i>	48
<i>Brusselse realiteit</i>	61
<i>Interessante adressen</i>	65

Velen onder u hebben de Digest van het Centrum voor Maatschappelijke Documentatie en Coördinatie (CMDC) gekend, gelezen of gehanteerd. Deze publicatie verscheen tijdens de vorige Brusselse legislatuur (1995-1999) onder één omslag met Stedelijke Solidariteit, maandblad voor stadsontwikkeling van de Gewestelijke Interministeriële Afvaardiging voor Stedelijke Solidariteit (GIASSt).

Het CMDC en het Gewestelijk Secretariaat voor Stedelijke Ontwikkeling (Gssso), de nieuwe structuur ter ondersteuning van het stadsontwikkelingsbeleid, hadden gehoopt onder de huidige Brusselse regering een nieuwe publicatie op te starten in samenwerking met verschillende sociale actoren. Het Gssso heeft dit project om praktische redenen moeten opgeven, wijdt zich volledig aan zijn opdrachten inzake stadsherwaardering en verspreidt per e-mail een nieuwsbrief die de werking toelicht.

Het Centrum voor Maatschappelijke Documentatie en Coördinatie beslist dan maar zonder partners een tijdschrift te maken dat in het verlengde ligt van de Digest. Het concept wordt uitgediept en de publicatie krijgt een nieuwe look. 'Brussel onder de loep' is geboren.

De kinderopvang in Brussel is het eerste thema dat onder de loep wordt genomen.

We schetsen eerst de institutionele achtergrond. De opvang van het kind buiten het gezin ressorteert onder het gezinsbeleid, een gemeenschapsaangelegenheid die uitgevoerd wordt door Kind & Gezin en de Office de la Naissance et de l'Enfance (ONE).

In 1999 maken de regeringen van de Vlaamse Gemeenschap en de Franse Gemeenschap een politieke prioriteit van de kinderopvang. De doelstellingen en de uitdagingen in beide gemeenschappen zijn gelijklopend: meer opvangplaatsen creëren, streven naar kwaliteit en toegankelijkheid.

De maatregelen vertonen echter duidelijke verschillen. Tegenover de specifieke wetgeving voor de buitenschoolse opvang in de Vlaamse Gemeenschap staat de zeer recente transversale wetgeving van de Franse Gemeenschap inzake de opvang in de vrije tijd van kinderen die naar het kleuteronderwijs of het lager onderwijs gaan of tot ze 12 jaar zijn. De recente voorschriften voor een degelijke opvang van de Franse Gemeenschap voor de opvangvoorzieningen voor kinderen van 0 tot 12 jaar liggen vast in een kwaliteitscode. Voor de Vlaamse Gemeenschap bestaat het kwaliteitsdecreet dat van toepassing is op alle diensten voor gezondheids- en welzijnszorg, onder andere op de opvangvoorzieningen voor kinderen.

Beide gemeenschappen moeten naar oplossingen zoeken die beantwoorden aan de specifieke realiteit in Brussel. Grondwettelijk en wettelijk is voorzien dat de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie (GGC) bevoegdheden inzake gezinsbeleid kan uitoefenen. Zo zouden er nieuwe bicommunautaire opvangvoorzieningen kunnen gecreëerd worden in navolging van de bicommunautaire dagverzorgingscentra en de bicommunautaire initiatieven voor beschut wonen...

De laatste jaren vervult de federale staat naast zijn uitgebreide gemeenschapsbevoegdheden een steeds grotere rol in de financiering van de kinderopvang via twee instrumenten: de sociale zekerheid en de fiscaliteit. Gezien de sociaal-economische context van Brussel, haar grootstedelijk karakter en hoofdstedelijk statuut komen de directe en indirecte financiële middelen van de federale overheid de Brusselaars niet volledig ten goede. De extra middelen beschikbaar voor de opvang via de fiscale aftrek van de opvangkosten gingen vooral naar een toenemend aantal gezinnen met kleine kinderen in het noorden en het zuiden van het land. Maar niet naar Brussel. Tussen 1994 en 2000 is in Wallonië het percentage gezinnen met kleine kinderen die de opvangkosten aftrekken, gestegen van 19 naar 28%. In Vlaanderen was er een stijging van 30 naar 46%. In Brussel is het percentage nagenoeg constant gebleven.

Het huidige beleid van de Vlaamse en de Franse Gemeenschap gaat werkelijk uit van het belang van de kinderen en staat mijlenver van de idee van bewaring die in de vorige eeuw gold. Toch zouden de opvang en de ontwikkeling van het kind in al zijn facetten aanwezig moeten zijn in alle beleidsdomeinen zelfs als ze niet rechtstreeks betrokken zijn. Het huidige kinderwelzijnsbeleid kan pas dan ten volle doeltreffend worden. Dit beleid staat voor meer tijd voor het gezin, respect voor en ontwikkeling van de individuele expressie en kwaliteitszorg. De samenleving wordt daarentegen aangezet tot meer spoed en prestatie zodat de impact van de regelgeving en projecten in het kader van het kinderwelzijnsbeleid de facto wordt beperkt.

Zoals Peter Moss, professor aan de Thomas Coram Research Unit/Institute of Education – University of London en hoofdredacteur van het tijdschrift 'Enfants d'Europe' ben ik van mening dat de tijd rijp is voor een nieuwe aanpak en een nieuw vertoog over kinderen, de kinderjaren en de relatie tussen kinderen, ouders en samenleving. De kinderen moeten worden beschouwd als een volwaardige sociale groep. Ze moeten worden opgenomen in een gemeenschappelijke sociale onderneming als beloftevolle jonge burgers, gelijkwaardig aan de volwassenen en met respect voor hun diversiteit.

Ik wil dit voorwoord niet afsluiten zonder alle Brusselse sociale actoren die ons geholpen hebben bij de realisatie van het eerste nummer van 'Brussel onder de loep' hartelijk te danken.

Solveig Pahud
Directrice CMDC

(1) Portet Farfan M., Lorant V. La réforme du Barème appliqué à l'accueil de la petite enfance: une comparaison internationale des systèmes de tarifications des milieux d'accueil à la petite enfance. Bruxelles: SESA, 2003.

NEDERLANDSTALIGE VOORZIENINGEN

Nicole Mondelaers (1)

Beleid

De Vlaamse Gemeenschap is, ook in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (BHG), bevoegd voor de gemeenschapsaangelegenheden. Dit houdt in dat de Vlaamse Gemeenschap bevoegd is voor de oprichting en de uitbouw van instellingen, organisaties en voorzieningen die wegens hun werking (voor de materies cultuur en onderwijs) of hun organisatie (voor de materies welzijn en gezondheid) uitsluitend tot de Vlaamse Gemeenschap kunnen worden gerekend. Alle decreten en besluiten van de Vlaamse Gemeenschap zijn dus in dat kader van toepassing in Brussel. De Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) vervult in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een aanvullende en complementaire rol. In de sector van de kinderopvang die een 'historische verankering' heeft via het 'peuter- en kinderdagverblijvenplan' ondersteunt en neemt de VGC diverse initiatieven.

In de Vlaamse regeringsverklaring wordt kinderopvang omschreven als een instrument dat bijdraagt tot het actief laten participeren van mensen aan de maatschappelijke en arbeidsdynamiek. Kinderopvang ondersteunt niet enkel het kunnen combineren van arbeid en gezin. Het geldt bovendien als mogelijk middel om de werkloosheidsvallen mee op te heffen en om specifieke doelgroepen te ondersteunen in hun streven naar participatie. Kinderopvang wordt in die context ook gezien als een groeisector als het er op aan komt nieuwe jobs te creëren.

In zes stellingen wordt de visie op de kinderopvang in Vlaanderen uiteengezet. Deze stellingen worden geconcretiseerd in de 'Blauwdruk voor een toekomstgerichte uitbouw van het kinderopvanglandschap in Vlaanderen' van Mieke Vogels, toenmalig Vlaams minister van Welzijn, Gezondheid en Gelijke Kansen. De beleidsnota (maart 2000) moet leiden tot een hervorming (kwaliteit), een uitbreiding (kwantitatief) en een structurele hertekening van het opvanglandschap.

De centrale idee is dat kinderopvang een basisvoorziening is. Dit betekent niet dat alle ouders plots een beroep moeten doen op het formele opvangcircuit. De informele opvang door ouders, grootouders of vrienden is even waardevol. Met 'kinderopvang als basisvoorziening' erkent men de noodzaak van een verdere kwantitatieve groei met prioritaire aandacht voor de kwaliteit van de pedagogische aanpak (uitgangspunten daar-

De centrale idee is dat kinderopvang een basisvoorziening is.

(1) Medewerkster van de dienst studies/publicaties, e-mail: nmondelaers@cmdc.irisnet.be

bij zijn de draagkracht en het belang van het kind) en een verruimd aanbod in tijd m.a.w. flexibele opvang en een grotere toegankelijkheid van de opvang (betaalbaar en met een bijzondere aandacht voor specifieke doelgroepen zoals kansarmen en migranten).

De minister van de Vlaamse Gemeenschap stelt zich tot doel jaarlijks 2.500 bijkomende opvangplaatsen te creëren in de dagopvang. In dat kader pleit men voor het loskoppelen van erkenning en subsidiëring van de voorzieningen. Het is op grond van het kwaliteitsattest van Kind & Gezin dat een voorziening (erkend of met een attest van toezicht) een plaats krijgt in het opvanglandschap. De kwaliteitsattestering staat op zich en kan wanneer daartoe bijkomende voorwaarden zijn vervuld, aanleiding geven tot financiële ondersteuning. Het doel hiervan is een uitbreiding van de particuliere sector en een bredere invoering van het kwaliteitsdecreet. De bestaande voorzieningen worden bovendien aangespoord tot het verruimen van het aanbod aan flexibeler opvang, nood- en urgentieopvang. Ook kinderen van ouders met onregelmatige arbeidstijden moeten immers gebruik kunnen maken van een soepele en kwaliteitsvolle opvang. Zij hebben nood aan opvang 's morgens vroeg, 's avonds laat en in het weekend. Het moet ook mogelijk zijn onmiddellijk in te stappen in kinderopvang wanneer ouders weer werk vinden. Deze flexibele opvang net als de opvang van zieke kinderen wordt in de regelgeving opgenomen.

Voor kinderen in het basisonderwijs moet de buitenschoolse kinderopvang verder worden uitgebouwd, bij voorkeur buiten de schoolmuren. Het besluit betreffende de buitenschoolse kinderopvang legt netoverschrijdende samenwerking op buurtniveau en in samenwerking met alle lokale actoren vast. Op maat van de plaatselijke situatie wordt het aanbod aan buitenschoolse kinderopvang geoptimaliseerd.

Het beleid van de Vlaamse Gemeenschap inzake kinderopvang wordt in hoge mate gerealiseerd via de Vlaamse Openbare Instelling Kind & Gezin (1). De opvang van het jonge kind is één van haar belangrijkste taken. De opvang zelf wordt volledig uitbesteed. De verantwoordelijkheid van Kind & Gezin ligt vooral op het beleidsvoorbereidend vlak, op programmering, erkenning en subsidiëring en op kwaliteitsbevordering en -bewaking. Kind & Gezin vervult zodoende een drievoudige rol:

- ↳ afstemmen van vraag en aanbod op de kinderopvangmarkt;
- ↳ informatieverstrekker aan gezinnen, professionelen, bedrijven, ...;
- ↳ kwaliteitstoezicht en bevordering.

In het strategisch plan Kinderopvang 2001-2004 van Kind & Gezin worden 11 strategische doelstellingen voorgesteld waarbij 4 hoofdthema's worden onderscheiden: verdere groei van de kinderopvang, werken aan

(1) Kind & Gezin werd opgericht bij decreet van 29 mei 1984 (B.S. 22 augustus 1984). Dit decreet werd gewijzigd bij de decreten van 3 mei 1989 (B.S. van 12 augustus 1989), van 23 februari 1994 (B.S. van 1 juni 1994), van 24 juni 1997 (B.S. van 2 augustus 1997), van 7 juli 1998 (B.S. van 20 oktober 1998) en van 9 maart 2001 (B.S. van 12 april 2001). Het bepaalt de taken, bevoegdheden en middelen, alsook de organisatie en het beheer van de instelling.

de kwaliteit in de kinderopvang, het voeren van een betere en vlottere communicatie en de positionering van de kinderopvang binnen de opvoedingsondersteuning.

Voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest kan Kind & Gezin een beroep doen op een belangrijke partner nl. de Vlaamse Gemeenschapscommissie. De VGC is zich maar al te bewust van de specifieke stedelijke context van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Om tegemoet te komen aan de noden van de verschillende multiculturele en socio-economische lagen van de Brusselse bevolking laat de VGC onderzoek doen naar de toegankelijkheid en de diversiteit van de voorzieningen voor kinderopvang. De VGC levert ook een belangrijke bijdrage door de cofinanciering van het personeel en de subsidiëring van de initiatieven buitenschoolse opvang, de cofinanciering van de infrastructuur van kinderdagverblijven die opvang bieden in het Nederlands en de subsidiëring van de consultatiebureaus.

Dagopvang

Opvangvoorzieningen

Naargelang de betrokkenheid van Kind & Gezin kan men drie opvangvormen onderscheiden:

- ✎ opvangvoorzieningen erkend en gesubsidieerd;
- ✎ opvangvoorzieningen gemeld en onder toezicht van Kind & Gezin;
- ✎ opvangvoorzieningen die alleen aan de meldingsplicht voldaan hebben en geen attest van toezicht hebben.

Erkend en gesubsidieerd

Kinderdagverblijf is de overkoepelende benaming voor crèches en peutersuizen. Crèches hebben een minimale capaciteit van 23 plaatsen en verlenen in hoofdzaak dagopvang voor kinderen van 0 jaar tot ze naar de kleuterschool gaan. Peutersuizen hebben een minimale capaciteit van 20 plaatsen en nemen kinderen op vanaf 18 maanden tot ze naar de kleuterschool gaan. Peutersuizen worden steeds vaker omgevormd tot crèche. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (BHG) is nog slechts 1 peutersuin actief. Een kinderdagverblijf mag ook buitenschoolse opvang organiseren. Indien deze opvang ook toegankelijk is voor lagereschoolkinderen moet de dienst worden georganiseerd in aparte lokalen (1).

De **diensten voor opvanggezinnen** organiseren in hoofdzaak opvang overdag in opvanggezinnen voor kinderen tot ze naar de kleuterschool gaan,

(1) Het ministerieel besluit van 9 juli 2001 (B.S. van 29 augustus 2001) bepaalt de voorwaarden voor het organiseren van buitenschoolse opvang in aparte lokalen in kinderdagverblijven en bepaalt de toestemming voor en de subsidiëring van buitenschoolse opvang in aparte lokalen in kinderdagverblijven.

Het beleidsplan 2001-2004 voorziet in het creëren van 10.000 bijkomende opvangplaatsen à rato van 2.500 plaatsen per jaar.

en buiten schooltijd en in vakantieperiodes voor kinderen van 3 tot 12 jaar. In beperkte mate is er ook opvang mogelijk in het weekend of 's nachts. In het BHG is er 1 dienst voor opvanggezinnen actief. Bij diensten voor opvanggezinnen zijn minimaal 14 opvanggezinnen (10 voor het BHG) aangesloten. Een opvanggezin biedt gemiddeld 4 voltijdse opvangplaatsen aan, eigen kinderen onder de drie jaar inbegrepen. In een opvanggezin mogen ten hoogste 8 kinderen gelijktijdig aanwezig zijn, eigen kinderen onder de 6 jaar inbegrepen.

In de kinderdagverblijven en diensten voor opvanggezinnen betalen de ouders een ouderbijdrage die is vastgelegd bij ministerieel besluit (1) en die afhangt van het belastbaar inkomen. De opvang van kinderen onder de drie jaar is fiscaal aftrekbaar.

Onder toezicht van Kind & Gezin

Zelfstandige onthaalouders bieden opvang aan maximaal 7 kinderen beneden de 12 jaar (eigen kinderen tot 6 jaar inbegrepen). Ouders kunnen er terecht voor opvang overdag, buiten de schooluren en tijdens de vakanties. Sommigen bieden ook weekend- en nachtopvang aan.

Minicrèches vangen kinderen kleinschalig (8 tot 22 plaatsen) op in groepsverband en werken hierbij op volledig zelfstandige basis. Zowel niet-schoolgaande als schoolgaande kinderen worden opgevangen.

Zelfstandige kinderdagverblijven hebben een minimale capaciteit van 23 plaatsen en verlenen dagopvang voor niet-schoolgaande en schoolgaande kinderen. Het minimaal begeleiderskader bestaat uit: 1 VTE per 7 aanwezige kinderen tot 18 maanden, 1 VTE per 10 aanwezige kinderen van 18 maanden tot 3 jaar, 1 VTE per 14 kinderen in de buitenschoolse opvang.

De voorzieningen zijn vrij in hun vraagprijs aan de ouders. Een attest van toezicht geeft aan ouders de mogelijkheid tot fiscale aftrek van de betaalde ouderbijdragen voor de opvang van kinderen tot 3 jaar.

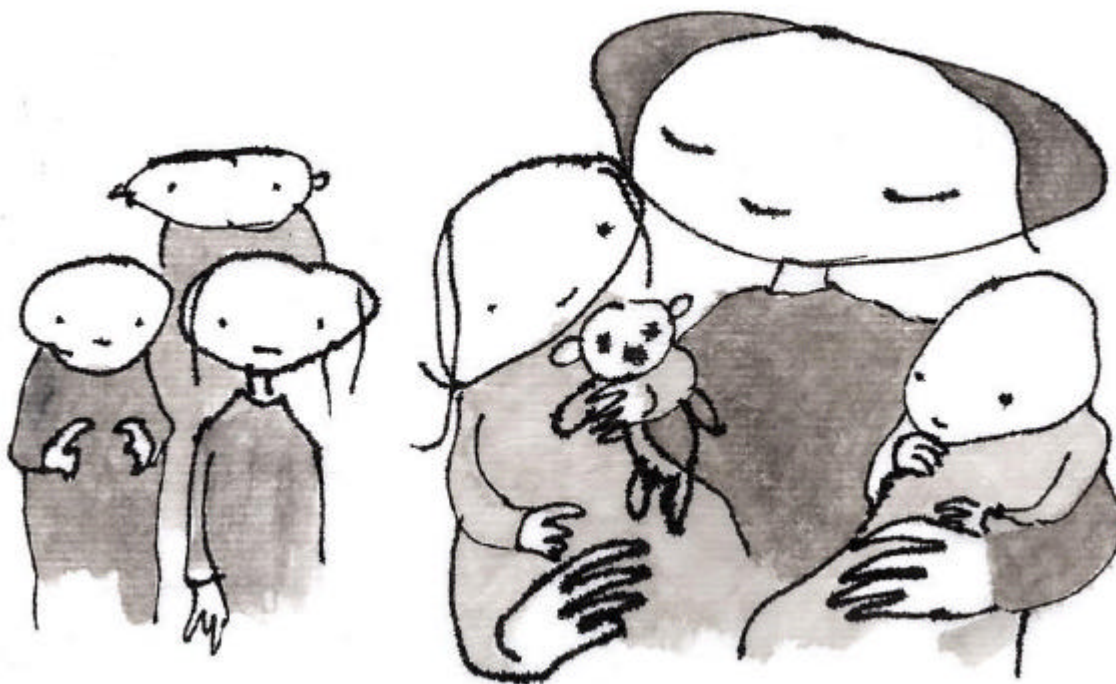
Beleid

Het beleidsplan 2001-2004 voorziet in het creëren van 10.000 bijkomende opvangplaatsen à rato van 2.500 plaatsen per jaar. Voor de erkende sector (diensten voor opvanggezinnen en kinderdagverblijven) rekent men op 1.000 bijkomende plaatsen via de programmering, voor de zelfstandige sector (kinderdagverblijven, minicrèches en onthaalouders) worden 1.500 plaatsen vooropgesteld. Binnen de erkende sector verloopt de creatie van nieuwe plaatsen in twee stappen: eerst verleent Kind & Gezin

(1) Het ministerieel besluit van 28 maart 2002 (B.S. van 23 mei 2002) regelt de vaststelling van de schalen die als basis dienen voor de berekening van de financiële bijdrage van de ouders in de verblijfkosten van de kinderen opgenomen in erkende kinderdagverblijven en diensten voor opvanggezinnen.

als bevoegde Vlaamse overheidsinstantie, op basis van een programmatieoefening, aan autonome initiatiefnemers een principieel akkoord met subsidiegarantie voor bijkomende plaatsen; vervolgens is het aan de initiatiefnemers om deze plaatsen effectief te realiseren. Deze realisatietijd betekent steeds een vertraging tussen principiële toekenning en feitelijke beschikbaarheid van erkende plaatsen. Binnen de zelfstandige sector beslist de Vlaamse overheid niet waar welke nieuwe plaatsen worden gerealiseerd. Dit gebeurt op basis van zelfstandig initiatief. Wél kan Kind & Gezin aan zelfstandige opvangplaatsen een attest van toezicht verlenen als deze plaatsen aan basiskwaliteitsvereisten voldoen.

In 2002 kwamen er aldus in Vlaanderen en het BHG 1.300 nieuwe plaatsen (erkende en zelfstandige met attest van toezicht) ter beschikking. In dezelfde periode gingen er in de zelfstandige sector echter 572 plaatsen verloren waardoor netto maar circa 750 bijkomende plaatsen werden gerealiseerd: 146 in de kinderdagverblijven, 280 bij de diensten voor opvanggezinnen en 316 in de zelfstandige sector (1).

(1) Jaarverslag Kind & Gezin, 2002, p. 5.

Om de uitbreiding te kunnen realiseren dienen meerdere moeilijkheden een antwoord te krijgen. Verschillende pistes werden ontwikkeld. Voor de zelfstandige kinderopvang is de financiële leefbaarheid soms een probleem. Een project werd gelanceerd om de mogelijkheden van bedrijfsgerelateerde kinderdagverblijven te onderzoeken. Voor uitbreiding bij diensten voor opvanggezinnen is men sterk aangewezen op de beschikbaarheid van nieuwe onthaalouders. Daarom wordt gewerkt aan de omstandigheden waarin aangesloten onthaalouders kinderen kunnen opvangen. De mogelijkheden tot samenwerking van twee opvanggezinnen onder één dak worden in een experimentele fase onderzocht. Maatregelen als een starterspremie en de verzekering persoonlijke ongevallen (ook voor zelfstandige onthaalouders) beoogden eveneens enig effect. De nieuwe regelgeving (1) die de onthaalouders vanaf 1 april 2003 een sociaal statuut geeft, kan misschien een doorbraak betekenen voor de toekomst (een “doorbraak” is het zeker voor de mensen in kwestie; of het dit ook wordt in functie van het aantal plaatsen, valt af te wachten: het zou al heel wat zijn als het aantal aangesloten onthaalouders gewoon terug op peil komt, dwz dat er effectief terug evenveel aan het werk zijn als het aantal waartoe de diensten zijn erkend en gesubsidieerd).

Om de opvangvoorzieningen toegankelijker te maken voor specifieke doelgroepen werden verschillende wetgevende initiatieven genomen:

- ↳ de ouderbijdrage voor de lagere inkomenscategorieën werd verlaagd om voor niet-werkende, alleenstaande, kansarme of allochtone ouders de drempel te verlagen;
- ↳ het onderscheid tussen basisaanbod en verruimd aanbod geeft voorzieningen de mogelijkheid om flexibeler om te springen met de opvanguren;
- ↳ Voortaan kunnen alle opvangvoorzieningen extra financiële ondersteuning krijgen voor de opvang van kinderen met een specifieke zorgbehoefte. Hierdoor staan meer opvangvoorzieningen open voor dergelijke opvang.

Een nieuwe regelgeving is echter onvoldoende om de kinderopvang toegankelijker te maken. Het vraagt een hele mentaliteitsverandering van verantwoordelijken, begeleiders en ouders om ook werkelijk open te staan voor elk kind en zijn eigenheid (en dat van zijn gezin) te respecteren. Hier en daar worden kleine voorzieningen ingebed in de buurt, die met een zeer divers publiek werken. Het is echter een proces van lange adem.

(1) De Programmawet (II) (1) van 24 december 2002 (B.S. van 31 december 2002) voert het sociaal statuut van onthaalouders aangesloten bij een dienst in. Het KB van 18 maart 2003 (B.S. van 27 maart 2003) bevat de algemene bepalingen inzake sociale zekerheid, arbeidsongevallen en beroepsziekten voor onthaalouders. Het KB van 26 maart 2003 (B.S. van 8 april 2003) regelt de opvanguitkering voor onthaalouders aangesloten bij een dienst. Het MB van 1 april 2003 (B.S. van 6 mei 2003) bepaalt de modaliteiten van de betaling van de sociale zekerheidsbijdragen ten behoeve van diensten voor opvanggezinnen en aangesloten opvang-gezinnen. Het MB van 1 april 2003 (B.S. van 7 mei 2003) legt het bedrag vast dat de diensten voor opvanggezinnen in het kader van de verzekering voor arbeidsongevallen voor aangesloten opvanggezinnen toegekend krijgen.

Wetgeving

Erkend en gesubsidieerd door Kind & Gezin

Het besluit van de Vlaamse regering van 23 februari 2001 (1) bevat voor de sector van de erkende en gesubsidieerde kinderdagverblijven en diensten voor opvanggezinnen een aantal belangrijke nieuwe elementen:

- het introduceert en integreert de bepalingen van het **kwaliteitsdecreet** in de regelgeving en de sectorale minimale kwaliteitsvereisten (SMK) als basiskwaliteitsnormen;
- het bevat de basisbepalingen met betrekking tot de **enveloppenfinanciering**;
- het maakt voor het eerst een onderscheid tussen een **basisaanbod** (opvangaanbod gedurende 11 opeenvolgende uren tussen 6u30 en 18u30) en een **verruimd aanbod**. Verruimd aanbod staat voor flexibele opvang ('s morgens vroeg, 's avonds laat en in het weekend), occasionele opvang, urgentieopvang, de inclusieve opvang van kinderen met een specifieke zorgbehoefte en de opvang van zieke kinderen bij hen thuis.

Het algemeen regelgevend kader wordt geconcretiseerd in 10 ministeriële besluiten (2): met name betreffende de erkenningsprocedures, de voorwaarden met betrekking tot de kwaliteitszorg, de modaliteiten voor de uitbouw van een buitenschools aanbod door een kinderdagverblijf, het medisch-sociaal toezicht en de preventieve medisch-sociale consulten in de kinderdagverblijven, de basisbedragen voor de enveloppenfinanciering, de voorwaarden om opvanggezin te kunnen worden via een dienst, de modaliteiten met betrekking tot de kostenvergoeding voor opvanggezinnen, de boekhoudkundige bepalingen en de ouderbijdrage.

Behalve deze ministeriële besluiten zijn er nog een aantal overkoepelende besluiten. Ze hebben betrekking op de inclusieve opvang voor kinderen met een specifieke zorgbehoefte en de flexibele opvang (is er op vandaag nog niet, is wel in ontwerp), een starterspremie voor onthaalouders en het sociaal statuut van aangesloten onthaalouders. Zowel de erkende voorzieningen als de voorzieningen onder toezicht van Kind & Gezin vallen onder de bepalingen van deze overkoepelende besluiten. Het sociaal statuut is een federale materie (3).

(1) Het besluit van de Vlaamse regering van 23 februari 2001 (B.S. van 19 april 2001) regelt de erkennings- en subsidiëeringsvoorwaarden van kinderdagverblijven en diensten voor opvanggezinnen. Dit besluit werd gewijzigd door besluiten van 10 juli 2001 (B.S. van 19 september 2001), 14 december 2001 (B.S. van 24 en 30 januari 2002), 1 februari 2002 (B.S. van 9 maart 2002), het besluit van 13 december 2002 (B.S. van 6 februari 2003) en het besluit van 28 maart 2003 (B.S. van 11 april 2003).

(2) Kind & Gezin geeft een volledig overzicht van de van kracht zijnde regelgeving per voorzieningstructuur op haar website: www.kindengezin.be.

(3) Zie p. 36.

Het non-discriminatiebeginsel wordt expliciet in de werking opgenomen.

Andere nieuwe elementen:

- Er is niet langer sprake van strikte leeftijdscategorieën maar van kinderen voor ze naar de basisschool (kleuterschool en lagere school) gaan, kinderen in de overgangperiode tussen de kinderopvang en de basisschool en kinderen van de basisschool.
- Het non-discriminatiebeginsel wordt expliciet in de werking opgenomen. De voorrangsregeling blijft echter behouden. De voorzieningen stellen hun dienstverlening open voor alle kinderen maar nemen bij voorrang kinderen op:
 - van ouders die door werkomstandigheden hun kinderen tijdens de dag niet zelf kunnen opvangen;
 - voor wie het vanwege sociale en/of pedagogische motieven wenselijk is dat zij gedurende de dag opvang en begeleiding krijgen buiten het gezin;
 - van wie de ouders de laagste inkomens hebben;
 - van alleenstaande ouders.
- De voorwaarden inzake erkenning en subsidiëring van de voorzieningen worden ontkoppeld. Er wordt in afzonderlijke procedures voorzien voor beslissingen inzake erkenning enerzijds en inzake subsidiëring anderzijds. Er bestaat voortaan de mogelijkheid om erkenning te verwerven zonder subsidie van Kind & Gezin.
- De capaciteit van een kinderdagverblijf kan op verschillende vestigingsplaatsen worden gerealiseerd. Deze moeten dan wel elk een minimale capaciteit van 23 plaatsen of 20 plaatsen hebben, naargelang het om een crèche dan wel om een peuterspeelplaats gaat.
- Een directiefunctie en een logistieke functie worden vanaf 1 januari 2003 toegevoegd aan het personeelskader van de kinderdagverblijven. De invulling van de logistieke functie (voltijds, ½-tijds of ¼-tijds) hangt af van de capaciteit van de voorziening en gebeurt in 2 stappen (2003 en in 2005).
- Het minimale begeleiderskader wordt verruimd. Dit gebeurt in twee stappen: de eerste verruiming ging in vanaf 1 januari 2003 (1 voltijdse begeleidersprestatie voor 6,8 plaatsen), een tweede verruiming vindt plaats vanaf 1 januari 2005 (1 voltijdse begeleidersprestatie voor 6,5 plaatsen).
- Het vormingsaanbod van de diensten voor opvanggezinnen moet openstaan voor de particuliere opvanggezinnen die actief zijn in het werkingsgebied van de dienst.
- Diensten voor opvanggezinnen mogen niet langer meer verbonden zijn aan een kinderdagverblijf en kunnen autonome diensten worden.

Kwaliteitszorg

Het decreet van 29 april 1997 inzake kwaliteitszorg in welzijnsvoorzieningen (B.S. van 11 juni 1997 en 4 juli 1997) bepaalt de verschillende elementen die de kwaliteitszorg in een welzijnsvoorziening gestalte (kunnen) geven. Het decreet legt ook de verplichtingen van een erkende voorzie-

ning vast op het vlak van het kwaliteitsbeleid. Dit beleid moet in elke sector geïmplementeerd worden via een aangepaste regelgeving. Voor de kinderdagverblijven is dit gebeurd met het **ministerieel besluit van 12 juni 2001** (B.S. van 25 augustus 2001) betreffende de kwaliteitszorg. De bepalingen grijpen terug naar de resultaten van het sectoraal overleg. Naast het bepalen van de sectorspecifieke minimale kwaliteitseisen (SMK), opgenomen als erkenningsvoorwaarden in het besluit van 23 februari 2001, had het sectoraal overleg als tweede opdracht, het bepalen van de minimale elementen van het kwaliteitssysteem, de kwaliteitsplanning en het kwaliteitshandboek. Het doel van het ministerieel besluit is om de kwaliteit die een voorziening levert, te laten vastleggen, beheersen, continu te verzekeren en waar nodig te verbeteren. Een belangrijk nieuw element is dat de invulling die de voorziening geeft aan deze bepalingen worden beschreven in een kwaliteitshandboek. Samengevat is het kwaliteitshandboek een document met minimaal de volgende inhoudelijke elementen:

- een weergave van het kwaliteitsbeleid waarin zijn opgenomen de missie, de visie, de doelstellingen en de waarden van de voorziening;
- de elementen van het kwaliteitssysteem dat de voorziening zal uitwerken, invoeren en onderhouden;
- de wijze waarop de kwaliteitsplanning van de voorziening wordt georganiseerd;
- de aanduiding van de verantwoordelijke die met het kwaliteitsbeleid is belast;
- de toelating aan de overheid om ter plaatse de uitvoering van de regelgeving te verifiëren en te evalueren.

De bepalingen zijn voor elke erkende voorziening van kracht vanaf 1 januari 2004.

Enveloppenfinanciering

De voorzieningen ontvangen vanaf januari 2001 een jaarlijkse subsidie-enveloppe. De subsidie-enveloppe bestaat uit een forfaitair basisbedrag per erkende opvangplaats voor kinderdagverblijven of per erkende schijf van minstens 7 opvanggezinnen voor een dienst voor opvanggezinnen. Dit basisbedrag varieert naargelang de gemiddelde leeftijd van het minimaal vereiste personeelskader en naargelang de gemiddelde bezetting op jaarbasis. Het forfaitaire basisbedrag is bedoeld als tegemoetkoming in de personeels- en werkingskosten.

Naast het basisforfait wordt extra ondersteuning voorzien:

a) voor de kinderdagverblijven:

- forfaitaire subsidie voor directie- en logistieke functie;
- medische preventieve consulten (vergoeding en verplaatsingskosten voor de arts);
- financiële ondersteuning voor de opvang van kinderen met een specifieke zorgbehoefte.

b) voor de diensten voor opvanggezinnen:

- vergoeding van opvanggezinnen voor de gewone opvang en de inclusieve opvang van kinderen met een specifieke zorgbehoefte;
- subsidies in het kader van het sociaal statuut voor de werknemers- en werkgeversbijdragen van onthaalouders;
- starterspremie en kostenvergoeding voor opvanggezinnen.

Zowel bij de erkende kinderdagverblijven als bij de diensten voor opvanggezinnen wordt het jaarlijks te ontvangen subsidietotaal verrekend met ouderbijdragen die de voorziening dat jaar heeft ontvangen: de netto te ontvangen subsidies per jaar zijn aldus de berekende subsidies volgens de besluiten verminderd met de voor dat jaar ontvangen ouderbijdragen, welke de voorziening mag behouden.

Inclusieve opvang

Tot en met 2000 konden enkel erkende kinderdagverblijven en diensten voor opvanggezinnen een bijkomende vergoeding krijgen voor de opvang van kinderen met een handicap. Het ministerieel besluit van 9 juli 2001 (1) vervangt deze maatregel en introduceert tevens een aantal vernieuwingen.

- De benaming 'kind met een handicap' wordt vervangen door de benaming '**kind met een specifieke zorgbehoefte**'. Het betreft kinderen die door medische en/of psychosociale problemen meer intensieve zorgen nodig hebben. Dit betekent dat alle kinderen waarvan de opvang een grotere zorg of inzet van middelen vereist, in aanmerking komen voor een financiële ondersteuning. Het gaat dus niet enkel om gehoorgestoorde kinderen of kinderen met een motorische handicap maar ook om bijvoorbeeld kinderen met epilepsie en ontwikkelingsvertraagde kinderen. Essentieel is dat de noodzakelijke grotere zorg of inzet van de middelen effectief wordt aangetoond door de opvangvoorziening, evenals dat een grotere zorg of inzet van middelen nodig is omwille van een probleem met het kind zelf en niet omwille van een probleem in de sociale of familiale situatie van het kind.
- Ook erkende initiatieven voor buitenschoolse opvang en de zelfstandige opvangvoorzieningen met een attest van toezicht komen in aanmerking voor deze financiële ondersteuning.
- Het ministerieel besluit introduceert het onderscheid tussen opvangvoorzieningen met een structureel uitgebouwd aanbod en opvangvoorzieningen met een aanbod gekoppeld aan individuele vragen. Opvangvoorzieningen met een **structureel uitgebouwd aanbod** zijn erkende kinderdagverblijven en initiatieven voor buitenschoolse opvang die een specifiek en systematisch aanbod voor dit soort

(1) Ministerieel besluit van 9 juli 2001 houdende de voorwaarden tot toekenning van een extra financiële ondersteuning voor de inclusieve opvang van kinderen met een specifieke zorgbehoefte, aan de opvangvoorzieningen die erkend zijn door of onder toezicht staan van Kind & Gezin (B.S. van 28 augustus 2001, gewijzigd door het B.S. van 28 maart 2002). Mededeling betreffende de ministeriële besluiten.

opvang uitbouwen en zich hier ook op profileren. Dit betekent dat er meerdere kinderen met een specifieke zorgbehoefte (gemiddeld minstens 3, maximum 1/3 van de erkende capaciteit) zijn ingeschreven en worden opgevangen. Opvangvoorzieningen met een **aanbod gekoppeld aan individuele vragen** vangen kinderen met een specifieke zorgbehoefte op afhankelijk van de vragen die zij krijgen. Dit betekent dat er soms dergelijke kinderen zijn en soms niet. De inclusieve opvang van kinderen met een specifieke zorgbehoefte is dus mogelijk in alle opvangvoorzieningen voorzover de voorziening zich in staat acht de nodige zorgen voor de problematiek in kwestie te kunnen bieden.

Onder toezicht van Kind & Gezin

Meldingsplicht (1) en attest van toezicht

De meldingsplicht betreft de gewone, geregeld georganiseerde en niet-occasionele opvang buitenshuis van kinderen beneden de twaalf jaar tijdens de (een deel van) dag en/of nacht, en/of tijdens (een deel) van het weekend. In principe geldt de meldingsplicht zowel voor natuurlijke personen als voor rechtspersonen en feitelijke verenigingen en publiekrechtelijke rechtspersonen. Alle door Kind & Gezin erkende voorzieningen en de in het kader van het KB van 5 mei 1971 (B.S. van 15 mei 1971) opgerichte kinderdagverblijven in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest vallen buiten de verplichting. Het opvangaanbod binnen het kader van de school wordt beschouwd als 'buitenschoolse opvang' en valt dus onder de meldingsplicht.

Kind & Gezin heeft toegang tot alle gemelde voorzieningen en voert controle uit op vlak van veiligheid, hygiëne, voeding, spel, omgang met de kinderen en de communicatie met de ouders.

Het ministerieel besluit van 19 februari 2003 (B.S. van 7 maart 2003) legt de algemene voorwaarden op voor toezicht van Kind & Gezin voor zelfstandige onthaalouders, minicrèches en zelfstandige kinderdagverblijven. De voorwaarden bestrijken 8 domeinen: administratie, bezetting en personeelsomkadering, functionaliteit van de inrichting en de accommodatie, veiligheid van de accommodatie, hygiëne en gezondheid, voeding, begeleiding van de kinderen en ouderparticipatie.

Kostenvergoeding

Het besluit van de Vlaamse regering van 27 april 2001 (B.S. van 16 juni 2001), gewijzigd door het besluit van 13 december 2002 (B.S. van 29 januari 2003) bepaalt dat minicrèches een kostenvergoeding ter ondersteu-

(1) Het besluit van de Vlaamse regering van 24 juni 1997 (B.S. van 9 september 1997), gewijzigd door het besluit van 22 november 2002 (B.S. van 31 december 2002), regelt de concrete uitvoering van de meldingsplicht, vastgelegd in het oprichtingsdecreet van Kind & Gezin van 24 juni 1997.

ning van een kwalitatieve werking kunnen krijgen. Ook minicrèches en zelfstandige kinderdagverblijven die uitsluitend schoolgaande kinderen opvangen, kunnen in aanmerking komen.

Brusselse realiteit

In de jaren 70 wilde de Vlaamse Gemeenschap garanderen dat er voldoende Nederlandstalige kinderopvang ter beschikking zou zijn uit vrees dat de Brusselse Vlaming anders voor een Franstalige opvang zou kiezen en meteen daarna ook voor het Franstalig onderwijs (1). De Nederlandstalige scholen in Brussel moesten daarom ook kinderopvang bieden. Met het KB van 5 mei 1971 (B.S. van 15 mei 1975) werd een ministerieel comité opgericht dat in een peuterplan voorzag. In 1973 kreeg de Nederlandstalige Cultuurcommissie (NCC) de bevoegdheid over die voor-schoolse instellingen. De NCC ontwikkelde een vestigingsplan en ijverde voor de vervanging van peuterscholen door kinderdagverblijven, zodat ook jongere kinderen er terecht kunnen. In 1979 waren er van de geplande 107 instellingen 83 effectief in werking. Verschillende peuterscholen werden omgebouwd tot kinderdagverblijf. Het aantal voorzieningen evolueerde niet meer in de jaren 80 en 90. In de moeilijke jaren tachtig voerde de Vlaamse Gemeenschap een oprichtingsstop in. Aangezien het aanbod in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest relatief groter was dan in Vlaanderen werd de creatie van nieuwe vestigingsplaatsen minder prioritair. Het akkoord met de regering Eyskens-I voerde de vrije onderwijskeuze van het gezinshoofd in en voorzag in speciale normen voor het Nederlandstalige onderwijs en het peuterplan (2).

In het peuterplan werd bepaald dat de bezettingsgraad van de Brusselse kinderdagverblijven minder hoog moest zijn dan in Vlaanderen. Door de snelle uitbreiding in de jaren zeventig, bleven immers heel wat plaatsen aanvankelijk leeg. In die tijd kregen de Nederlandstalige scholen nog amper leerlingen over de vloer en stuurden Vlaamse ouders hun kinderen naar Franstalige onderwijsinstellingen. Een strikte toepassing van de Vlaamse norm zou tot de sluiting van verscheidene peuterscholen en dus ook tot het failliet van het peuterplan hebben geleid. Het besluit van de Vlaamse regering van 23 februari 2001 betreffende de erkenningsvoor-

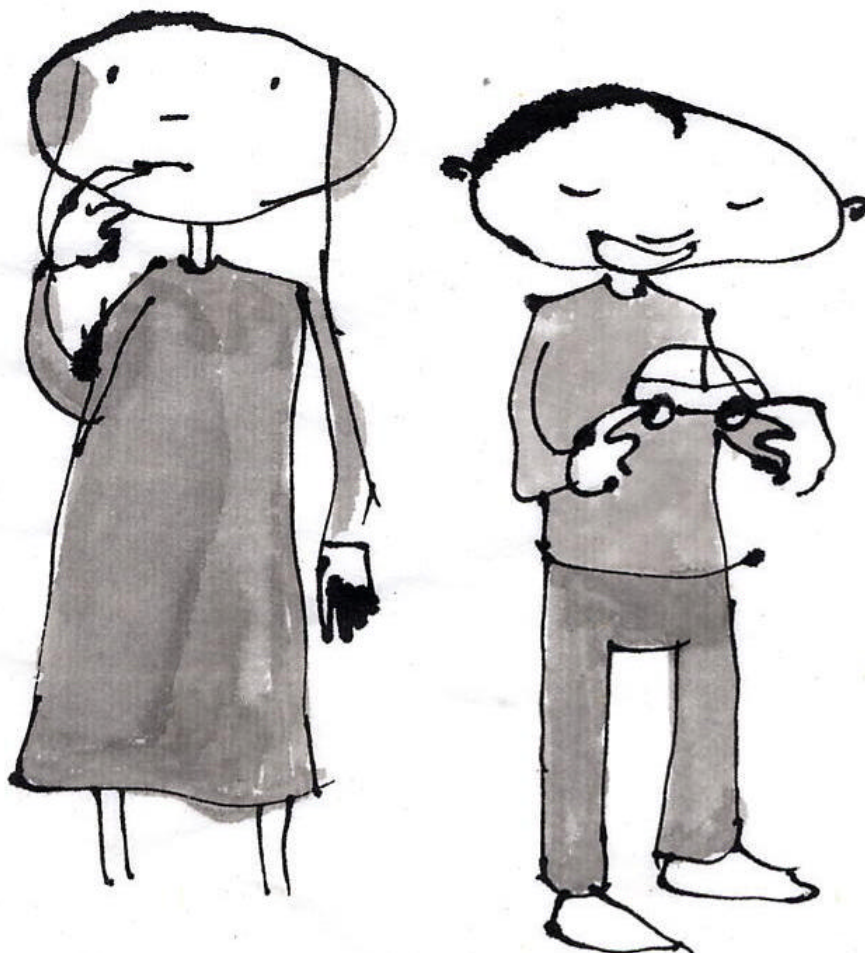
(1) KB van 1 juli 1971 tot vaststelling van het bedrag en de toekenningsvoorwaarden van de door de Staat verleende toelagen aan ondergeschikte besturen, aan instellingen van openbaar nut en aan verenigingen zonder winstoogmerken voor het bouwen en voor de uitrusting van Nederlandstalige peuterscholen in het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad (B.S. van 15 juli 1971), MB van 7 juli 1971 tot vaststelling van de procedure voor het indienen van de aanvragen, het onderzoek der dossiers en de uitkering der toelagen voor het bouwen, het herconditioneren, het verbouwen, het vergroten en voor de uitrusting en meubilering van Nederlandstalige peuterscholen in het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad (B.S. van 15 juli 1971).

(2) Antwoord van Jos Chabert, collegelid bevoegd voor welzijn, gezondheid en patrimonium op een interpellatie van Brigitte Grouwels betreffende het huidige tekort aan plaatsen in de kinderopvang in Brussel, integraal verslag van vrijdag 13 juni 2003 van de raad van de Vlaamse Gemeenschapscommissie.

waarden legt die Brusselse uitzonderingspositie vast in artikel 26. Volgens dat artikel bedraagt de minimumbezetting in Vlaanderen 75%, voor Brussel is dat 60% (1).

Het peuterplan voorzag in een uitzonderingsregel voor het gemeenschaps-onderwijs. De kinderdagverblijven die in dat kader werden opgericht, zijn zelfstandige kinderdagverblijven (vroeger: de particuliere opvanginstellingen of POI's), die niet door Kind & Gezin maar door het departement Onderwijs, worden gesubsidieerd. Hierdoor vallen ze niet onder de regelgeving voor kinderdagverblijven. Als minicrèche of zelfstandig kinderdagverblijf staat hun werking wel onder toezicht van Kind & Gezin.

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn 50 door Kind & Gezin erkende kinderdagverblijven actief.

(1) Voor de diensten voor opvanggezinnen gelden eveneens Brusselse normen nl. een minimum aantal van 10 opvanggezinnen in plaats van 14.

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn 50 door Kind & Gezin erkende kinderdagverblijven actief. De Vlaamse Gemeenschapscommissie benadert de kinderdagverblijven en minicrèches ingericht door het gemeenschapsonderwijs als erkende kinderdagverblijven. Deze kinderdagverblijven van de Scholengroep Brussel hebben echter een zelfstandig statuut en een attest van toezicht van Kind & Gezin. De Vlaamse regering besliste in het kader van Beter Bestuurlijk Beleid tot een overheveling van het departement Onderwijs naar het departement Welzijn. Een gemengde stuurgroep (welzijn/onderwijs) onderzoekt momenteel hiertoe de mogelijkheden vanuit het oogpunt financiering, de erkenningvatbaarheid van deze voorzieningen en het statuut van het personeel (1).

Tabel 1: Aantal opvangvoorzieningen en –plaatsen in 2002

	Opvangvoorzieningen				Opvangplaatsen			
	Vlaams Gewest		BHG		Vlaams Gewest		BHG	
Erkend en gesubsidieerd door Kind & Gezin								
Kinderdagverblijven	325	86,7 %	50	13,3%	12.087	86,5%	1.886	13,5%
Diensten voor opvanggezinnen	200	99,5 %	1	0,5%	29.540	99,9%	40	0,1%
Totaal	525		51	8,9%	41.627		1.926	
Met attest van toezicht van Kind & Gezin								
Minicrèches	645	90,1 %	71	9,9%	8.483	88,5%	1.102	11,5%
Zelfstandige kinderdagverblijven	105	76,6 %	32	23,4%	2.116	50,4%	2.084	49,6%
Zelfstandige onthaalouders	1.433	97,9 %	31	2,1%	7.061	97,6%	171	2,4%
Totaal	2.183		134		17.660		3.357	

Bron : Kind & Gezin: Jaarverslag 2002

(1) Het decreet betreffende het onderwijs XIV van 14 februari 2003 (afdeling 2, art X.22 tot art X.30) (B.S. van 1 juli 2003) bepaalt dat vanaf 2 januari 2003 in de peuterscholen en kinderdagverblijven ingericht door het gemeenschapsonderwijs in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest enkel nog personeel kan worden aangeworven volgens de voorwaarden van het Vlaams besluit inzake erkenning en subsidiëring van kinderdagverblijven en diensten voor opvanggezinnen.

Uit de bovenstaande tabel blijkt duidelijk dat de zelfstandige kinderdagverblijven zeer actief zijn in het BHG. Ongeveer de helft van de Nederlandstalige opvangplaatsen beschikbaar in die sector (Vlaanderen en Brussel) worden uitgebaat door Brusselse voorzieningen. Het gemeenschapsonderwijs neemt daar het leeuwenaandeel voor zijn rekening. In Vlaanderen wordt de formele kinderopvang overwegend gerealiseerd door onthaalouders. In Brussel is deze opvangvorm quasi onbestaand. De enige dienst voor opvanggezinnen realiseert 40 opvangplaatsen. Met de opvangplaatsen van de zelfstandige onthaalouders gaat het om 231 opvangplaatsen verspreid over het gewest. Het is vooral de opvang in groepsverband die is uitgebouwd in het BHG: 1.886 erkende plaatsen en 3.190 plaatsen onder toezicht van Kind & Gezin.

De vraag naar opvangplaatsen gaat de laatste jaren in stijgende lijn. Zowel in de dagopvang als in de buitenschoolse opvang wordt met wachtlijsten gewerkt. De Vlaamse regering voorziet in de verdeling van de subsidies volgens een programmatie met een voorafname voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest van 5%. In 2001 en 2002 werden subsidies toegewezen voor de uitbouw van nieuwe voorzieningen die eventueel in 2003 kunnen worden gerealiseerd. Voor 2003 zijn er geen middelen. Net zoals in andere stedelijke omgevingen gaat de uitbouw van het circuit van de onthaalouders zeer moeizaam. Verschillende redenen worden geopperd: beperkte grootte van de woningen en afwezigheid van tuin, arbeidsvoorwaarden van de onthaalouders, ...

Vandaag de dag is de band tussen kinderdagverblijven en onderwijs in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest nog steeds zeer groot. Het gemeenschapsonderwijs, de vrije sector en de gemeente zijn de voornaamste inrichtende machten. De taalsituatie is echter omgekeerd. Steeds meer Franstalige en anderstalige Brusselaars verkiezen de Nederlandstalige kinderopvang om later door te stromen naar het Nederlandstalige onderwijs.

De specifieke taalsituatie in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wordt weerspiegeld in het aanbod van de Brusselse voorzieningen. Heel wat onder hen vangen kinderen op van diverse nationaliteiten of origine. Binnen de erkende voorzieningen geldt het Nederlands als basistaal voor de opvang van de kinderen. Met de ouders kan het contact in een andere taal verlopen. Voor de voorzieningen met een attest van toezicht van Kind & Gezin is deze regel niet zo strikt. De communicatie met Kind & Gezin verloopt in principe steeds in het Nederlands. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest hebben de voorzieningen de keuze tussen Kind & Gezin en de O.N.E. (Office de la Naissance et de l'Enfance) om zich aan te sluiten.

Tabel 2: Taalgebruik in de opvangvoorzieningen

Talen										Voorzieningen
	Ned.	Frans	Duits	Engels	Spaans	Ital.	Port.	Arabisch	Berbers	
<i>Erkend en gesubsidieerd door Kind & Gezin</i>										
Kinderdag-verblijven	50	7	1	5		1		1	1	50
Diensten voor opvang-gezinnen	1									1
<i>Met attest van toezicht van Kind & Gezin</i>										
Minicrèches	37	61		15	2	1	1	1		71
Zelfstandige kinderdag-verblijven	28	12			1	1	1	1		36
Zelfstandige onthaal-ouders	11	33		2	1					33
<u>Totaal</u>	137	113		23	4	3	2	3	1	201

Bron: website Kind & Gezin, situatie september 2003

Begeleidingsproject: Open armen ⁽¹⁾

Vanuit het kabinet van minister Chabert en de Vlaamse Gemeenschapscommissie (Directie Welzijn) werd het initiatief genomen voor een project omtrent non-discriminatie in de dagopvang. Uitgangspunt en kader voor het project is het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Aan elke voorschoolse instelling wordt gevraagd – vrijwillig – een overeenkomst te ondertekenen waarbij de voorziening zich engageert om een actieve politiek te voeren in verband met discriminatie. Uit onderzoek blijkt dat sommige gezinnen moeilijker terechtkunnen in de kinderopvang: mensen met moeilijke werkomstandigheden, mensen op zoek naar een baan, allochtonen of mensen die op de rand van de armoede leven.

(1) Het VBJK (Vormingscentrum voor de Begeleiding van het Jonge Kind) is met dit project niet aan zijn proefstuk toe. Gelijktijdig lopen gelijkaardige projecten in andere Belgische steden. In Luik loopt het project onder de naam “Moi, toi, nouveau”. Info: Françoise. Damiean@ulg.ac.be, Françoise Damiean, Université de Liège. Voor het Brussels project: info.katherine.dhoore@vcok.be

Elk kind en elke volwassene heeft het recht om actief deel te nemen aan democratische kinderopvang van goede kwaliteit, vrij van elke vorm van discriminatie. Mission statement van het Europees netwerk DECET (Diversity, Early Childhood Education and Training).

Om de eerste fase van het project af te sluiten werd op 11 juni 2003 een studiedag over non-discriminatie en diversiteit in de Brusselse kinderopvang georganiseerd. De kinderdagverblijven (Elmer-Noord, Elmer-Zuid, Joost-e-fien, Olina, Zandkasteeltje en De Ketjes) die actief meewerkten konden er hun project voorstellen in verschillende workshops. Zo werd er gewerkt rond cultureel kapitaal, ouderbetrokkenheid, taal en meertaligheid, creativiteit en diversiteit, toegankelijkheid en opnamebeleid en diversiteit en het kwaliteitshandboek.

Momenteel wordt onderzocht op welke manier het project kan worden verder gezet en uitgebreid naar andere voorzieningen.

Buitenschoolse opvang

Beleid

De definitie van Kind & Gezin luidt: buitenschoolse opvang is opvang van schoolgaande kinderen door andere personen dan de ouders, voor en na de schooluren, op woensdagnamiddag, tijdens vakanties en op schoolvrije dagen. Deze opvang kan worden georganiseerd door initiatieven voor buitenschoolse opvang (IBO), diensten voor opvanggezinnen, kinderdagverblijven en minicrèches (voorheen de particuliere opvanginstellingen), en particuliere opvanggezinnen. Met het nodige voorbehoud en met een bijkomende aanbeveling van het lokaal overleg valt ook de specifieke opvang binnen de schoolmuren (georganiseerd door het bestuur van de school, het oudercomité of een andere instantie) onder buitenschoolse opvang.

De algemene voorwaarden inzake het organiseren van buitenschoolse opvang worden bepaald door het besluit van de Vlaamse regering van 24 juni 1997 (1). De IBO's die buitenschoolse opvang als kerntaak hebben, worden gereguleerd door het besluit van 23 februari 2001 (2). De basis van deze wetgeving werd gelegd in 1991 door de 'Ronde tafel conferentie buitenschoolse opvang' op initiatief van de toenmalige gemeenschapsminister van Welzijn en Gezin, Jan Lenssens. In deze conferentie zetelden experts van de drie Vlaamse universiteiten en vertegenwoordigers uit de sectoren economie, onderwijs, welzijn en gezin, cultuur en gemeentebesturen.

(1) Besluit van de Vlaamse regering van 24 juni 1997 houdende de algemene voorwaarden inzake het organiseren van buitenschoolse opvang (B.S. van 9 september 1997).

Besluit van de Vlaamse regering van 23 februari 2001 houdende voorwaarden inzake erkenning en subsidiëring van initiatieven voor buitenschoolse opvang (B.S. van 27 april 2001), gewijzigd door het besluit van 25 januari 2002 (B.S. van 27 februari 2002). Procedures en kwaliteitszorg worden bepaald in 2 ministeriële besluiten van 12 juni 2001, buitenschoolse opvang in kinderdagverblijven en subsidiëeringsvoorwaarden in 2 ministeriële besluiten van 9 juli 2001.

De vakantiedagen van kinderen overstijgen het aantal van de ouders 2,5 keer.

De conferentie vertrok van een aantal (nieuwe) maatschappelijke tendensen zoals de toenemende participatie van vrouwen op de arbeidsmarkt, de stijging van het aantal eenoudergezinnen, het gewijzigde arbeids- en leefpatroon van grootouders die langer beroepsactief en maatschappelijk actief zijn, de toenemende flexibilisering van de arbeid met onregelmatige werktijden, uitzendarbeid, ploegenarbeid en nachtarbeid. Ook de gewijzigde opvattingen over de maatschappelijke situatie van het kind en de opvoeding ervan en dan vooral de erkenning van het kind als een volwaardige partner in elke pedagogische situatie (het gezin en andere opvoedingssituaties zoals onderwijs en vrijetijdsbesteding) spelen een belangrijke rol. Al deze factoren maken het ouders niet eenvoudiger hun werk te combineren met hun gezin. De arbeidsuren van buitenhuiswerkende ouders stemmen immers zelden overeen met de schooluren. De vakantiedagen van kinderen overstijgen het aantal van de ouders 2,5 keer.

De conferentie besluit in haar eindrapport (1) (1992) dat het de taak is van de overheid om een maatschappelijke dienstverlening uit te bouwen die kwantitatief en kwalitatief toereikend is voor iedereen die daar een beroep op wenst te doen maar die niet grenzeloos de vereisten van de arbeidswereld volgt. Er moeten eveneens individuele maatregelen worden getroffen voor beroepsactieve ouders, gericht op een betere afstemming van arbeidstijd op schooltijd zodat de noodzakelijke aanwezigheid van ouders bij hun kinderen mogelijk wordt. De buitenschoolse opvang mag echter niet worden gezien als 'noodoplossing' maar moet kaderen in de algemene realisatie van de rechten van kinderen nl. als een concretisering van het recht op behoefte aan spel, vrije tijd en sociale experimenteer-ruimte.

Wetgeving

Het besluit van de Vlaamse regering van 23 februari 2001 (2) bevat voor de sector van de IBO's een aantal belangrijke nieuwe elementen:

- het introduceert en integreert de bepalingen van het **kwaliteits-decreet** in de regelgeving en de sectorale minimale kwaliteitsvereisten (SMK) als basiskwaliteitsnormen;
- het maakt voor het eerst een onderscheid tussen een **basisaanbod** (buitenschoolse opvang tussen 7u en 18u) en een **verruimd aanbod**: flexibele opvang ('s morgens vroeg, 's avonds laat en in het weekend), occasionele opvang, urgentieopvang, de inclusieve opvang van kinderen met een specifieke zorgbehoefte en de opvang van zieke kinderen bij hen thuis.

(1) Eindrapport van de rondetafelconferentie buitenschoolse opvang, op initiatief van de gemeenschapsminister van Welzijn en Gezin, juni 1992.

(2) Het besluit van de Vlaamse regering van 23 februari 2001 houdende de voorwaarden inzake erkenning en subsidiëring van initiatieven voor buitenschoolse opvang (B.S. van 27 april 2001).

Niet minder dan 8 ministeriële besluiten (1) worden uitgevaardigd om de regelgeving te concretiseren met name betreffende de erkenningsprocedures, de minimale kwaliteitsnorm, de voorwaarden met betrekking tot de kwaliteitszorg, de boekhoudkundige bepalingen, de voorwaarden met betrekking tot de subsidiëring van de IBO's. Het ministerieel besluit betreffende de flexibele opvang is voorzien voor het najaar van 2003.

Andere nieuwe elementen:

- Het non-discriminatiebeginsel wordt expliciet in de werking opgenomen. Het IBO stelt zijn werking open voor alle kinderen en eerbiedigt het Internationale Verdrag inzake de Rechten van het Kind.
- Per vestigingsplaats wordt een ondergrens van 8 plaatsen ingevoerd om het IBO-aanbod af te grenzen van het aanbod dat opvanggezinnen realiseren. De minimale capaciteit per IBO blijft 21 plaatsen.
- Er wordt nog meer belang gehecht aan de inbedding van het IBO-aanbod in de specificiteit van de lokale beleidsvisie om een werking op maat van de plaatselijke situatie mogelijk te maken.

De buitenschoolse opvang steunt op 2 belangrijke pijlers nl. **kwaliteit** en **lokaal overleg** waarbij de **rechten van het kind** en **ouderparticipatie** de fundering vormen.

Lokaal Overleg (2)

Het Lokaal Overleg wordt opgestart op basis van vragen van ouders of gezinnen of hun vertegenwoordigers, van voorzieningen voor (buitenschoolse) kinderopvang, van sociale partners, of van de gemeentelijke gezins- of jeugdraad of van andere belanghebbende maatschappelijke groepen. In Vlaanderen is het gemeentebestuur doorgaans de inrichter, voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (BHG) is dit het college van de Vlaamse Gemeenschapscommissie. De tekst spitst zich vanaf nu vooral toe op de Brusselse situatie, die zowel wat organisatie als omstandigheden afwijkt van Vlaanderen op wiens maat de wetgeving werd geschreven.

(1) Ministerieel besluit van 12 juni 2001 houdende vaststelling van de procedure tot het verlenen, verlengen, het weigeren of intrekken van een principieel akkoord, een erkenning en subsidiëring van initiatieven voor buitenschoolse opvang (B.S. van 23 augustus 2001), ministerieel besluit van 12 juni 2001 tot bepaling van de kwaliteitszorg in initiatieven voor buitenschoolse opvang (B.S. van 28 augustus 2001), ministerieel besluit van 9 juli 2001 houdende de voorwaarden inzake subsidiëring van initiatieven voor buitenschoolse opvang (B.S. van 6 september 2001).

(2) Het lokaal overleg dat ingericht werd voor de inbedding van de IBO's in de plaatselijke situatie wordt verruimd tot alle vormen van formele kinderopvang. In Brussel blijft het Lokaal Overleg voorlopig beperkt tot de buitenschoolse opvang. Het concept is te zeer geënt op het gemeentelijk niveau om werkzaam te zijn in Brussel.

In het Lokaal Overleg zetelen alle bij de buitenschoolse opvangproblematiek betrokkenen nl. vertegenwoordigers van de aanbodzijde, de vraagzijde en de lokale beleidsmakers.

De werkeenheid Kind & Gezin binnen de Directie Welzijn en Gezondheid van de Vlaamse Gemeenschapscommissie organiseert het overleg in praktijk.

De taken van het Lokaal Overleg (LO) zijn als volgt bepaald:

1. de ontwikkeling van een lokaal beleidsplan voor het BHG voor een periode van 3 jaar;
2. advies verlenen voor de oprichting van initiatieven in het BHG;
3. een jaarlijkse verslaggeving over en evaluatie van de lokale opvangsituatie en van het beleidsplan;
4. het informeren van de ouders over het opvangaanbod in het BHG.

In het Lokaal Overleg zetelen alle bij de buitenschoolse opvangproblematiek betrokkenen nl. vertegenwoordigers van de aanbodzijde, de vraagzijde en de lokale beleidsmakers. Het Brusselse LO telt momenteel 48 leden (1). In de 5 gemeenten waar IBO's actief zijn, wordt een plaatselijk overleg georganiseerd. Hun lokale situatie is immers zeer verschillend. De nood aan een regionaal coördinator is zeer groot.

Kwaliteit

Naast het kwaliteitscharter opgenomen in het besluit van 24 juni 1997 vormt voldoen aan de bepalingen van het kwaliteitsdecreet (2) met het besluit van 23 februari 2001 een voorwaarde tot erkenning. Het kwaliteitscharter vormt de handleiding voor alle voorzieningen die buitenschoolse opvang aanbieden. De IBO's moeten naast het kwaliteitscharter voldoen aan de sectorale minimale kwaliteitsvereisten (SMK). Het kwaliteitshandboek moet voor 1 januari 2004 aan Kind & Gezin worden voorgelegd. Het ministerieel besluit van 12 juni 2001 tot bepaling van de kwaliteitszorg in initiatieven voor buitenschoolse opvang (B.S. van 28 augustus 2001) voert begrippen in als kwaliteitsbeleid, kwaliteitsplanning, kwaliteitssysteem en kwaliteitshandboek.

Kind & Gezin speelt een belangrijke rol in de kwaliteitscontrole. Het ziet toe op de correcte toepassing van de regelgeving. Kind & Gezin staat ook in voor de begeleiding van de voorzieningen bij het toepassen van het kwaliteitsdecreet en het opstellen van een kwaliteitshandboek.

Het kwaliteitscharter bevat concrete bepalingen inzake de pedagogische werking, de begeleiding, de infrastructuur en de veiligheid en gezondheid.

(1) Het Brusselse Overleg wordt samengesteld uit: een afgevaardigde van het organiserend bestuur van elke dienst voor opvanggezinnen en elk kinderdagverblijf werkzaam in het BHG, een afgevaardigde van de particuliere opvanggezinnen, drie afgevaardigden van het college van de VGC, een afgevaardigde van het Brussels Nederlandstalig jeugdwerk, een afgevaardigde van de diverse koepels van het Nederlandstalige basisonderwijs en een vertegenwoordiger van de diverse koepels van ouderverenigingen.

(2) Decreet van 29 april 1997 inzake de kwaliteitszorg in de welzijnsvoorzieningen (B.S. van 11 juni 1997)

Bepalingen inzake de pedagogische werking

- Buitenschoolse opvang moet optimale kansen bieden aan elk kind en mag de draagkracht van het kind niet overschrijden.
- De opvang gebeurt in kleine groepen waarbij verschillende leeftijden gemengd worden met het oog op de sociale ontplooiing. Er wordt ook rekening gehouden met de spontane voorkeur van de kinderen. Het is aan de kinderen om te kiezen of ze zich willen uitleven in een spel of eerder rustig willen bezig zijn, of ze alleen willen spelen of in groep, met of zonder volwassene.
- Tijdens vakantiedagen en op woensdagnamiddag moet een gevarieerd spelaanbod ontwikkeld worden. Daarbij wordt zoveel mogelijk specifiek en gericht gewerkt naar diverse leeftijdsgroepen.
- De kinderen worden gestimuleerd in hun zelfvertrouwen door hen aan te spreken op hun vaardigheden, door rekening te houden met hun voorkeuren en door hun eigen initiatief te bevorderen.
- De kinderen krijgen ruimte om, binnen de opvang zichzelf te zijn in hun sociale relaties. Daarbij wordt specifieke aandacht besteed aan de wijze waarop ze met elkaar omgaan. Het belang van een verdraagzaam en geweldloos optreden staat daarbij centraal.
- De omgang met de kinderen is sensitief, informeel en persoonlijk.
- Kinderen met specifieke noden, zoals kinderen met een handicap en kinderen uit kansarme gezinnen, krijgen adequate zorg en aandacht.
- De kinderen worden zoveel mogelijk betrokken bij het opstellen of wijzigen van de leefregels, het inrichten van de ruimte, het organiseren van de activiteiten, het reilen en zeilen van de opvang.

Bepalingen inzake de begeleiding

De begeleiders beschikken over de gepaste kwalificaties. Er wordt heel veel belang gehecht aan permanente bijscholing en vorming. De nodige continuïteit in de begeleiding wordt verzekerd, zodat de begeleiders een persoonlijke relatie kunnen opbouwen met de kinderen.

Bepalingen inzake de infrastructuur

In de lokalen wordt een huiselijke sfeer gecreëerd met aangrenzend een speelruimte in de open lucht. De lokalen en speelruimte worden voldoende ruim en passend ingericht, rekening houdend met het aantal en de leeftijd van de opgevangen kinderen.

Bepalingen inzake veiligheid en gezondheid:

Er wordt gezorgd voor een veilige, gezonde en goed onderhouden opvangomgeving voor de kinderen. De maaltijden zijn evenwichtig samengesteld. Een permanente, ononderbroken begeleiding bij de aanwezige kinderen is absoluut vereist. Alle verplaatsingen van kinderen (tussen school en opvangvoorziening, bij uitstapjes, e.a.) worden veilig en onder gepaste begeleiding georganiseerd.

Als slotbepaling wordt er nog aan toegevoegd dat bij de dienstverlening niemand kan worden gediscrimineerd op grond van ras, nationaliteit, geslacht, geloof of levensovertuiging.

De Brusselse realiteit ⁽¹⁾

Het non-discriminatiebeginsel heeft vooral in een grootstedelijke context als Brussel een belangrijke impact op de werking van de diensten. Het BHG kent immers een enorme culturele, sociale en taalkundige diversiteit. Elk van de 19 gemeenten wordt geconfronteerd met een andere situatie, een ander publiek met andere noden.

In 2000 maakten dagelijks 6.437 kinderen gebruik van de naschoolse opvang in de Nederlandstalige scholen (lager en kleuteronderwijs). 4 op de 10 kinderen zijn van buitenlandse origine. Het aandeel kinderen uit taalgemengde en anderstalige gezinnen ingeschreven in het Nederlandstalige onderwijs blijft stijgen. De 6 initiatieven buitenschoolse opvang vingen dat jaar samen 449 kinderen op.

Het non-discriminatiebeginsel heeft vooral in een grootstedelijke context als Brussel een belangrijke impact op de werking van de diensten.

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wordt de buitenschoolse opvang hoofdzakelijk door de scholen georganiseerd. Slechts een klein deel van de opvang is voor rekening van de IBO's.

De normen betreffende personeel, infrastructuur, pedagogische werking, ouderparticipatie, veiligheid en gezondheid om erkend te worden als een initiatief voor buitenschoolse opvang zijn op Vlaamse maat gesneden. Het uitbouwen van voorzieningen die in aanmerking komen voor een erkenning door Kind & Gezin verliep daardoor uiterst moeizaam. Momenteel zijn 3 van de 5 actieve Brusselse IBO's erkend door Kind & Gezin. De twee andere kregen juli 2003 van Kind & Gezin een principieel akkoord voor hun werking.

Doelpubliek

In de meeste voorzieningen zijn het niet alleen de kinderen van tweeverdieners die de opvang bevolken. Heel veel kinderen blijven in de opvang omdat er thuis geen plaats is om veilig te spelen, omwille van de huiswerkbegeleiding, de gebrekkige toegankelijkheid van omkaderde vrijetijdsmogelijkheden,... Voor heel wat kinderen is daarom de school een belangrijke opvangplaats en een alternatief voor de straat.

(1) Beleidsplan Lokaal Overleg Buitenschoolse Opvang in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 2002-2005.

Infrastructuur

De vereisten op vlak van de infrastructuur zoals geformuleerd in het besluit zijn niet makkelijk realiseerbaar, uitgaande van de beperkte beschikbare ruimte in een grootstad als Brussel. In vergelijking met Vlaanderen beschikken de meeste Brusselse IBO's niet over grote ruimtes zeker niet wat de buitenspeelruimte betreft.

Tewerkstelling

In 1998 werd een overeenkomst gesloten tussen de Brusselse hoofdstedelijke regering en de Vlaamse regering betreffende de tussenkomst van het Interdepartementaal Begrotingsfonds (IBF) ter bevordering van de werkgelegenheid in de sector kinderopvang (1). Het is echter bijna onmogelijk om geschikte personen te vinden voor de invulling van de functies wegens de voorwaarden (de afgelopen 4 jaar 1 jaar werkloos geweest zijn, laaggeschoold en Nederlandstalig zijn) waaraan een kandidaat-werknemer in het kader van het IBF-statuuut moet voldoen. Het IBF-statuuut (2) werd vanaf 1 januari 2003 omgezet in het Gesco-statuuut. Een bijkomend gegeven is het grote personeelsverloop, wat de kwaliteit en de continuïteit niet ten goede komt. Het uitblijven van een regulier statuuut voor het personeel wordt door de IBO's ervaren als een ernstige barrière in de verdere uitbouw en de ontplooiing van de buitenschoolse opvang in Brussel.

Financiële situatie

Voor zijn werkingskosten kan een IBO vrij beschikken over de inkomsten uit de ouderbijdragen. Die ouderbijdrage wordt berekend in functie van het inkomen. Voor de Brusselse IBO's die voornamelijk in de arme wijken gevestigd zijn, betekent dit beperkte financiële middelen. Door het gebrek aan voldoende grote buitenspeelruimte worden extra activiteiten op andere locaties georganiseerd. De verplaatsingskosten, toegangsprijzen enz kunnen echter niet worden gecompenseerd via de ouderbijdrage omwille van hun lage financiële draagkracht.

Huiswerkbegeleiding en taalstimulerende activiteiten die een belangrijk deel uitmaken van de Brusselse situatie worden niet gesubsidieerd.

De subsidiëring van het personeel in het Gesco-statuuut is niet voldoende om de volledige loonkosten te betalen.

(1) De Vlaamse initiatieven kunnen terecht bij de Vlaamse administratie werkgelegenheid voor weerwerkgesco's voor begeleidend personeel en bij het federale Fonds voor Collectieve Uitrustingen en Diensten voor werkings-, begeleidings- en coördinatiekosten. De middelen van het FCUD zijn inmiddels uitgeput. Vanaf 30 juni 2000 staan de gemeenten zelf in voor de werkingskosten.

(2) KB nr. 25 van 24 maart 1982 (B.S. van 26 maart 1982).

Het meersporenbeleid streeft naar een samenwerking van de bestaande opvang- en vrijetijdsmogelijkheden om de verschillende aspecten van de kinderopvang globaal te kunnen aanbieden.

XYZ-project 'Schoolkinderopvang in de stad': een actieonderzoek naar een model van meersporenbeleid ⁽¹⁾

Meersporenbeleid en 'brede school'

De IBO's hebben bovendien hun opvangcapaciteit bereikt en werken met een wachtlijst. Het aanbod is duidelijk kleiner dan de vraag. Het Brusselse Lokaal Overleg Buitenschoolse Opvang ontwikkelde daarom andere pistes, waarbij de focus van investering in infrastructuur verschuift naar netwerkontwikkeling en het beter gebruik maken van bestaande voorzieningen. Zo werd er beslist de bestaande opvang (op school en in het jeugdwerk) ⁽²⁾ te versterken en te kiezen voor een meersporenbeleid. Het **meersporenbeleid** streeft naar een samenwerking van de bestaande opvang- en vrijetijdsmogelijkheden om de verschillende aspecten van de kinderopvang globaal te kunnen aanbieden.

(1) Beleidsplan Lokaal Overleg Buitenschoolse Kinderopvang in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, 2002-2005, XYZ-Voortgangsrapport van 22/11/02.

(2) Jeugdwerk wordt in het decreet van 9 juni 1993 houdende de subsidiëring van gemeentebesturen en de Vlaamse Gemeenschapscommissie inzake het voeren van een jeugdwerkbeleid gedefinieerd als 'sociaal-cultureel werk op basis van niet-commerciële doelen voor of door de jeugd, in de sfeer van de vrije tijd, onder educatieve begeleiding en ter bevordering van de algemene en integrale ontwikkeling van de jeugd die daaraan deelneemt op vrijwillige basis'. Onder 'jeugd' worden alle kinderen en jongeren van drie tot dertig jaar bedoeld (B.S. van 19 augustus 1993).

De bestaande IBO's zijn alle ingebed in een groter geheel of vzw (1) en werken samen met de omliggende Nederlandstalige kleuter- en basisscholen.

De Vlaamse Gemeenschapscommissie organiseert speelpleinen tijdens de zomervakantie. In tegenstelling tot Vlaanderen vormen de kleuters het grootste deel van het speelpleinpubliek. In de zomervakantie 2001 was de verdeling 63% kleuters (Vlaanderen: 31,5%) en 37% lagereschoolkinderen (Vlaanderen: 56,4%).

De stads- en gemeentelijke speelpleinen erkend en gesubsidieerd door de VGC zijn open tijdens de krokus-, paas-, zomer-, herfst- en kerstvakantie.

De jeugddienst van de VGC streeft naar een complementair aanbod van speelweken ten opzichte van de speelpleinwerkingen en subsidieert of organiseert opvang tijdens de krokus- en herfstvakantie en de laatste week van de zomervakantie.

De jeugdreligieuzen en kinderclubs beperken hun aanbod tot woensdagmiddag en zaterdag. Hun doelpubliek bestaat hoofdzakelijk uit lagereschoolkinderen.

De pedagogische doelstellingen worden gedragen door de verschillende partners uit de verschillende sectoren: kinderopvang, onderwijs, welzijn, jeugdwerk en andere actoren in de vrije tijd van kinderen en de lokale overheid.

Bij de implementatie van de doelstellingen is de **'brede school'** benadering een belangrijke inspiratiebron (2). De 'brede school' is een concrete aanpak van geïntegreerd jeugdbeleid met de school als kern. Het doel is de ontwikkelingskansen van kinderen en jongeren in hun diverse leefmilieus te verbeteren: op school, in het gezin en in hun vrije tijd. Het gaat daarbij om de inrichting van een netwerk van onderwijs, welzijn en zorg rond het kind en zijn gezin, ter bevordering van de sociale competenties en van de actieve deelname van kinderen en jongeren aan samenleving, onderwijs, recreatie en werk. De 'brede school' streeft een sterke betrokkenheid na van de ouders en de buurt.

Concreet betekent deze optie dat de schoolkinderopvang maximaal zal doorgaan op de school. De school heeft immers een aantal troeven in huis: de ruimtes die zij ter beschikking kan stellen zoals een sportzaal, speelplaats, toneelzaal, refter, klassen, ... , de kinderen moeten niet over straat begeleid worden naar de opvang, nauwere samenwerking is mogelijk, de school is niet langer een plaats waar kennis wordt vergaard maar ook een plek voor leuke, ontspannende dingen. Een vermenging van de schoolse sfeer en de vrije tijd na school kan echter ook negatief zijn. Een duidelijk onderscheid tussen 'schooltijd' en 'naschoolse tijd' is dan ook een belangrijk uitgangspunt bij de uitbouw van de buitenschoolse opvang.

(1) IBO Baloe is ingebed in het gemeenschapscentrum Nekkersdal, IBO De Buiteling in de vzw Emancipatie via Arbeid (EVA), IBO De Puzzel in de vzw Komma, IBO De Verliefde Wolk in het gemeenschapscentrum De Vaartkapoen en IBO Sapperdeboere (vzw Familietehuis) in de gemeenteschool van Sint-Joost-ten Node.

(2) XYZ. Schoolkinderopvang in de stad. Een actieonderzoek naar een model van meersportenbeleid. XYZ is een project van het VBJK (Onderzoeksproject binnen de vakgroep Sociale, Culturele en Vrijetijdsagogiek, Universiteit Gent) in opdracht van de Vlaamse Gemeenschapscommissie en het SIF-actieplan.

***Dat kinderpúblik
wordt gekenmerkt
door een grote
diversiteit aan
etnisch-culturele
achtergronden, in
socio-economische
status, in familiale
culturen en
samenstellingen, in
moedertalen enz.***

XYZ-project 'Schoolkinderopvang in de stad'

In de volkswijken opteren scholen voor een kwalitatieve buitenschoolse opvang voor alle kinderen die opvang nodig hebben. De scholen beschikken echter vaak niet over de middelen om de vrije tijd van de kinderen goed te omkaderen. Het Lokaal Overleg Buitenschoolse Kinderopvang van het BHG heeft in zijn beleidsplan beslist de bestaande opvang in scholen te versterken door netwerkontwikkeling. Hierbij wordt voorrang gegeven aan kansarme wijken. In dat kader wordt het XYZ-project 'Schoolkinderopvang in de stad' gelanceerd. Het doelpúblik zijn de kinderen (van werkende en niet-werkende ouders) die in de kansarme wijken gebruik maken van de Nederlandstalige scholen ongeacht het net. Dat kinderpúblik wordt gekenmerkt door een grote diversiteit aan etnisch-culturele achtergronden, in socio-economische status, in familiale culturen en samenstellingen, in moedertalen enz. Voor de meeste kinderen is het Nederlands de derde taal: in hun sociale omgeving wordt Frans gesproken en in hun thuismilieu vaak hun moedertaal.

De doelstelling van het XYZ-project is de ontwikkeling van een nieuw pedagogisch concept van buitenschoolse kinderopvang aangepast aan een grootstedelijke context. Bij de uitwerking van het project wordt gewerkt op drie niveaus: praktisch, theoretisch en beleidsmatig. Drie pilootregio's werden geselecteerd: Brussel benedenstad, de Anderlechtse wijk Kuregem en Koekelberg. Elke regio heeft zijn eigen karakter waardoor het leereffect des te groter is. De drie regio's zijn SIF-wijken, en dus 'kansarme buurten'. Door het ontwikkelen van een netwerk kunnen de beperkte middelen beter worden benut en wordt het aanbod naar de kinderen toe verruimd en verbeterd.

De eerste stap in het actieonderzoek is het in kaart brengen van alle mogelijke partners in de pilootregio's die zich tot hetzelfde doelpúblik richten. Belangrijk is dat het aanbod tegemoet komt aan de specifieke behoeften van de kinderen en hun ouders en afgestemd is op de sterke kanten van de buurt. Samenwerking tussen de school en het schoolbestuur, het jeugdwerk, welzijnsvoorzieningen en ouders is een voorwaarde voor het welslagen van het netwerk. Ook de kinderen worden in de verschillende fases van het project gepolst over het aanbod. De kinderen kennen weinig of geen Nederlandstalige organisaties in de buurt. Het viel trouwens op dat in sommige regio's het aantal organisaties en het aanbod eerder beperkt is.

De keuze voor een meersporenbeleid is nieuw. Traditioneel wordt buitenschoolse opvang gezien als de verantwoordelijkheid van de IBO's of van de scholen maar (nog) niet van zowel onderwijs, jeugdwerk, sport, cultuur en kinderopvang. Elk van deze partners heeft zijn eigen invalshoek en legt zijn eigen klemtonen. Het is juist de verbinding tussen de visies van de kinderopvang, het onderwijs, de welzijnsorganisaties, het bestaande vrijetijdsaanbod voor kinderen en het lokaal beleid die kan leiden tot een nieuw pedagogisch project.

Voor elke regio werd gezocht naar een coördinator van het netwerk. De bedoeling is dat de werking na de onderzoeksfase van 1 jaar wordt voortgezet. In Brussel benedenstad is IBO De Buiteling de coördinator wegens zijn ervaring met grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden. In Kuregem is de gemeente de initiatiefnemer en de coördinator van het project 'Ket in Kuregem'. KIK is een samenwerkingsverband tussen de gemeente Anderlecht, dienst onderwijs en een hele reeks partners die actief zijn in de wijk Kuregem. In Koekelberg wordt het project 'vrijtijdsopvang voor schoolkinderen' opgestart. De algemene coördinatie is in handen van het Brussels Ombudscentrum. De concrete start van de buitenschoolse opvang is voorzien bij de aanvang van het nieuwe schooljaar in september 2003.

De 'brede school' benadering waarbij het netwerk in en rond de school of meerdere scholen in de buurt wordt opgebouwd bleek niet mogelijk. De gebrekkige schoolinfrastructuur, schoolruimte versus speelruimte, de rol van de begeleiders en in sommige regio's het netwerkoverschrijdend werken vormen de voornaamste struikelblokken. De activiteiten worden dan ook verspreid over de school en de andere partnerorganisaties. Deze werkwijze brengt met zich mee dat een aantal begeleiders instaan om de kinderen naar de verschillende ateliers op de diverse locaties te brengen. Naast een interessant aanbod aan activiteiten hebben kinderen ook nood aan een rustpunt, de mogelijkheid om lekker niets te doen in een aangename vertrouwde en veilige omgeving. De coördinatoren van het netwerk staan in voor deze 'nestfunctie' van waaruit de kinderen vertrekken naar de verschillende ateliers. Het vormt het knooppunt van het netwerk van waaruit de contacten met de ouders en de evenwaardige partners worden onderhouden.

Het concept XYZ valt onder de bevoegdheden van erg verscheidene departementen, zowel op lokaal als op Vlaams niveau. Lokaal in Brussel is het project van start kunnen gaan dankzij middelen van het Sociaal Impulsfonds (SIF), wat als voordeel heeft dat de beschikbare middelen niet departementsgebonden zijn. Het XYZ-project bestrijkt op Brussels niveau de departementen Onderwijs, Cultuur, Jeugd en Welzijn en Gezondheid. Op Vlaams niveau gaat het ook over verschillende ministeries en administraties (1). De toekenning van de prijs 'Geïntegreerd Lokaal Project Kinderopvang' in mei 2003 door Adelheid Byttebier, Vlaams minister van Welzijn, Gezondheid en Gelijke kansen betekent een belangrijke erkenning van het XYZ-project en maakt misschien dat in de toekomst grensoverschrijdende subsidiëring tot de mogelijkheden hoort.

XYZ is een pilootproject uitgevoerd door projectmedewerkers verbonden aan het Vormingscentrum voor de Begeleiding van het Jonge Kind (VBKJ) in opdracht van de Vlaamse Gemeenschapscommissie, directie Welzijn en Gezondheid en het bevoegd collegelid.

Traditioneel wordt buitenschoolse opvang gezien als de verantwoordelijkheid van de IBO's of van de scholen maar (nog) niet van zowel onderwijs, jeugdwerk, sport, cultuur en kinderopvang.

(1) XYZ. Schoolkinderopvang in de stad. Nota aan de stuurgroep over de beleidsmatige aspecten van het XYZ-project. Info: silke.heiden@Ugent.be

Interessante adressen

Kabinet van Vlaams minister van Welzijn,
Gezondheid en Gelijke Kansen,
Adelheid Byttebier
Koolstraat 35
1000 Brussel
☎: 02/553.24.11
☎: 02/553.24.05
kabinet.byttebier@vlaanderen.be

Kabinet VGC, Collegelid
bevoegd voor Welzijn en
Gezondheid,
Jos Chabert
"Stefanie I" Louizalaan 54
bus 12
1050 Brussel
☎: 02/517.13.33
☎: 02/511.50.83
info.chabert@chabert.irisnet.be

Kind & Gezin
Hallepoortlaan 27
1060 Brussel
☎: 02/533.12.11
☎: 02/534.13.82
communicatie@kindengezin.be
www.kindengezin.be

Directie Welzijn en Gezondheid van de VGC
Dienst Kind en Gezin
Lombardstraat 41
1000 Brussel
☎: 02/548.05.93
☎: 02/548.05.92
antoINETte.huysmans@vgc.be
www.vgc.be

Vormingscentrum voor de Begeleiding van het
Jonge Kind (VBJK) vzw
Raas Van Gaverestraat 67A
9000 Gent
☎: 09/232.47.35
☎: 09/232.47.50
info@vbjk.be
www.vbjk.be

Vormingscentrum Opvoeding en Kinderopvang
(VCOK)
Raas Van Gaverestraat 67A
9000 Gent
☎: 09/232.47.36
☎: 09/232.47.50
info@vcok.be
www.vcok.be

De adressen van de voorzieningen actief in de kinderopvang zijn beschikbaar op het CMDC.

FRANSTALIGE VOORZIENINGEN

Sophie Lefèvre (1)

Sociaal-politieke context

1. Talrijke vernieuwingen als uiting van de politieke prioriteit

2003 betekent voor de sector van de kinderopvang een jaar van belangrijke vernieuwingen zoals het decreet op de buitenschoolse opvang waarvan de inwerkingtreding is vastgesteld op 1 januari 2004 (2), een beter statuut voor de onthaalouder en de nieuwe wetgeving voor de opvangvoorzieningen. In 2002 was er al een wijziging van het decreet inzake de 'Office de la Naissance et de l'Enfance' (O.N.E.). Deze vernieuwingen volgen op andere recente innovaties, met name de uitwerking van de kwaliteitscode voor de opvang en het invoeren van de verplichting dat personen die kinderen onder de 6 jaar regelmatig willen opvangen, een vergunning moeten vragen aan de O.N.E (3).

Deze veranderingen liggen in de lijn van de politieke wil om prioriteit te verlenen aan kinderopvang.

Ten gevolge van de evolutie van de arbeidswereld is opvang van kinderen van 0 tot 3 jaar en buitenschoolse opvang voor veel ouders van kolossaal belang. De kwaliteitscode en het decreet op de buitenschoolse opvang werden uitgewerkt met het oog op de professionalisering van de verschillende initiatieven die de laatste tijd het licht zagen. De bedoeling is in een kwaliteitsvolle opvang te voorzien en beter te voldoen aan de verwachtingen van de ouders.

Het kinderwelzijnsbeleid staat centraal in het 'Charte d'Avenir de la communauté Wallonie-Bruxelles'. Vier handelingsprincipes zijn van prioritair belang: de toegankelijkheid voor iedereen, de kwaliteit van de dienstverlening, de goede behandeling en de samenwerking met de openbare sector en de verenigingen.

Het kinderwelzijnsbeleid werd als prioriteit opgenomen in de regeringsverklaring inzake het gemeenschapsbeleid in het begin van de legislatuur. Tot de doelstellingen behoren onder andere: bijkomende plaatsen in de opvangvoorzieningen creëren, de nieuwe behoeften van de gezinnen ten gevolge van de sociologische veranderingen van de laatste jaren, vooral inzake buitenschoolse opvang, beantwoorden en de kwaliteit van het werk van de actoren en hun motivatie bevorderen.

Deze veranderingen liggen in de lijn van de politieke wil om prioriteit te verlenen aan kinderopvang.

(1) Medewerkster van de dienst studies/publicaties, e-mail: slefevre@cdcs.irisnet.be. Deze tekst werd gefinaliseerd op 31 augustus 2003.

(2) Decreet van 3 juli 2003 betreffende de coördinatie van de opvang van de kinderen tijdens hun vrije tijd en betreffende de ondersteuning van de buitenschoolse opvang (B.S. van 19/08/2003).

(3) Decreet van 8 februari 1999 (B.S. van 16/06/99) tot wijziging van het decreet van 30 maart 1983 houdende oprichting van de 'Office de la Naissance et de l'Enfance' (B.S. van 30/06/83).

De huidige taak van de O.N.E. bestaat erin een algemeen beleid inzake het kind uit te stippelen dat aansluit op de twee basisopdrachten, namelijk de begeleiding van het kind in en met betrekking tot het gezin en de kinderopvang buiten het gezin.

De Franse Gemeenschap wil daartoe de rol van de O.N.E. en van diens medewerkers versterken en valoriseren.

2. De O.N.E. in nieuwe banen

Bij zijn oprichting in 1919 bestond de belangrijkste opdracht van het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn erin de kindersterfte te bestrijden. Ook toen al behoorde het toezicht op de kinderen die opgevangen werden buiten het familiaal leefmilieu tot de officiële opdrachten. Het betrof aanvankelijk het toezicht op de fysieke gezondheid van het kind, maar werd later uitgebreid tot de pedagogische aspecten van de opvang naarmate de kennis omtrent de ontwikkeling van het kind toenam.

De geschiedenis van de instelling is nauw verweven met de evolutie van het land. Het N.W.K. wordt opgesplitst met de federalisering van de Belgische staat. Voortaan worden de opdrachten als openbare dienst voor het jonge kind aan Franstalige zijde verzekerd door de 'Office de la Naissance et de l'Enfance'. De instelling wordt belast met het bevorderen en het ontwikkelen van de bescherming van moeder en kind.

Op vraag van de Franse Gemeenschapsregering voert de Université Libre de Bruxelles in 2001 in samenwerking met de Université de Liège een audit uit van de instelling. Er komen enkele disfuncties aan het licht. De regering beslist tot een herstelplan dat het organigram en de opdrachten van de O.N.E. herdefinieert.

Deze hervorming wordt vastgelegd in een nieuw decreet (1) dat de O.N.E. belast met twee basisopdrachten, zeven transversale opdrachten en vijf handelingsprincipes. Het decreet herzielt eveneens de organisatie van de dienst. Het bureau wordt opgedoekt en het aantal leden van de raad van bestuur teruggebracht tot zes. Voortaan sluit de Franse Gemeenschapsregering een beheerscontract met de O.N.E. Het eerste beheerscontract is geldig tot 2005. De volgende worden om de vijf jaar hernieuwd.

2.1 Het kind in en buiten het gezinsmilieu

De huidige taak van de O.N.E. bestaat erin een algemeen beleid inzake het kind uit te stippelen dat aansluit op de twee basisopdrachten, namelijk de begeleiding van het kind in en met betrekking tot het gezin en de kinderopvang buiten het gezin.

Wat de begeleiding van het kind betreft, organiseert de O.N.E. de prenatale consultatiebureaus, de consultatiebureaus voor kinderen en de huisbezoeken door een medisch-sociaal werker.

Doel van de prenatale consultaties is de zwangerschap harmonieus te helpen verlopen, de gezondheid van de toekomstige moeders en hun baby's te vrijwaren en moedersterfte, perinatale sterfte en kindersterfte te verminderen. De consultatiebureaus voor kinderen bevorderen, volgen en

(1) Decreet van 17 juli 2002 (B.S. van 02/08/02) dat het decreet van 30 maart 1983 (B.S. van 30/06/83) opheft – Zie het hoofdstuk 'wetgeving'.

beschermen de gezondheid van de kinderen maar bieden ook ondersteuning aan de ouders.

De O.N.E. zorgt eveneens voor de begeleiding van de teams van 'SOS-Enfants' die een overeenkomst met de dienst hebben ondertekend in het kader van de preventie van kindermishandeling.

De laatste twintig jaar is de rol van de O.N.E. in die mate versterkt dat de dienst een sleutelrol vervult in de sector van de kinderopvang. Elke persoon die niet behoort tot het gezinsmilieu van het kind en die kinderen jonger dan 12 regelmatig wil opvangen, moet de dienst voorafgaandelijk verwittigen en de kwaliteitscode in acht nemen.

Wie de opvang van kinderen jonger dan 6 regelmatig wil organiseren, moet een vergunning krijgen. Op deze wijze krijgt de O.N.E. meer zicht op het aanbod aan opvangvoorzieningen en hun geografische spreiding in de Franse Gemeenschap.

2.2 Talrijke en gediversifieerde opvangvoorzieningen

Wat initiatieven voor kinderopvang buiten het gezin betreft, heeft de O.N.E. de opdracht vergunningen uit te reiken, te erkennen, te subsidiëren, te organiseren, te begeleiden, te controleren en te evalueren.

Er werden verschillende types onthaalvoorzieningen gecreëerd. Sommige worden gesubsidieerd, erkend, krijgen een vergunning van of worden georganiseerd door de O.N.E.

Tot de onthaalvoorzieningen **erkend** en **gesubsidieerd** door de O.N.E. behoren de crèches, de peuterspeelplaatsen, de 'maisons communales d'accueil de l'enfance' en de diensten voor opvanggezinnen. Deze opvangvoorzieningen worden gefinancierd met de ouderbijdrage in functie van het gezinsinkomen.

Op 31/12/2001 waren er 102 crèches in Brussel of 4.307 plaatsen (op een totaal van 242 in de Franse Gemeenschap, of 9226 plaatsen), 34 peuterspeelplaatsen of 781 plaatsen (op een totaal van 40 in de Franse Gemeenschap, of 900 plaatsen), 4 'maisons communales d'accueil de l'enfance', of 48 plaatsen (op een totaal van 92 in de Franse Gemeenschap, of 1.104 plaatsen), 12 diensten voor opvanggezinnen, of 360 plaatsen (op een totaal van 88 in de Franse Gemeenschap, of 9.225 plaatsen).

Brussel telt 28% van het totaal aantal gesubsidieerde plaatsen in de Franse Gemeenschap. (1)

Tot de opvangvoorzieningen die **erkend maar niet gesubsidieerd** worden, behoren de 'maisons d'enfants' en de zelfstandige onthaalouders. Deze voorzieningen bepalen zelf de prijs en moeten de barema's van de gesubsidieerde voorzieningen niet naleven(2).

Elke persoon die niet behoort tot het gezinsmilieu van het kind en die kinderen jonger dan 12 regelmatig wil opvangen, moet de dienst voorafgaandelijk verwittigen

(1) De cijfers in dit nummer van 'Brussel onder de loep' komen uit het jaarverslag 2001 van de O.N.E. en uit de persconferentie die de minister voor Kinderwelzijn Nollet op 11 februari 2003 heeft gehouden om het 'plan Cigogne' voor te stellen.

(2) Vastgelegd door de O.N.E.

Op 31/12/2001 waren er in Brussel 117 “maisons d'enfants” of 1.975 plaatsen (op een totaal van 484 in de Franse Gemeenschap of 6250 plaatsen), 41 zelfstandige onthaalouders of 121 plaatsen (op een totaal van 689 in de Franse Gemeenschap of 2.277 plaatsen) en 17 crèches voor occasionele opvang of 192 plaatsen (op een totaal van 83 in de Franse Gemeenschap of 969 plaatsen). Brussel telt 25% van het totaal aantal niet-gesubsidieerde plaatsen in de Franse Gemeenschap.

De opvangvoorzieningen die **een vergunning** hebben gekregen maar **niet erkend** worden, omvatten alle voorzieningen die geen erkenning hebben gevraagd. Om een erkenning te krijgen, moet men kunnen verwijzen naar een wetgeving die als referentie geldt en die de voorwaarden van de erkenning vastlegt. Dit is niet voor alle opvangvoorzieningen het geval.

De instellingen die **georganiseerd** of medegeorganiseerd worden door de O.N.E. zijn: het domein van La Hulpe, het ‘centre d'accueil’ van Ghlin en het domein van Chastre.

De instellingen voor **gespecialiseerde opvang** bieden crisisopvang zoals de ‘pouponnières’ en de ‘centres d'accueil’.

De O.N.E. biedt eveneens ondersteuning aan en oefent toezicht uit op de onthaalhuizen die zwangere vrouwen en jonge moeders met hun baby opvangen en de residentiële voorzieningen erkend door de Bijzondere Jeugdzorg.

De O.N.E. staat ook in voor de **atypische opvang**: urgentieopvang, occasionele opvang, opvang van zieke kinderen (thuis), opvang van kinderen met een handicap en opvang van kansarme kinderen.

Urgentieopvang is bedoeld voor kinderen van wie de ouders een opleiding volgen in het kader van hun socioprofessionele (1) inschakeling. Tot de occasionele opvang behoren de ‘farandolines’ en de ‘haltes-garderies’. In de ‘farandolines’ zijn de ouders in principe beurtelings aanwezig om de kinderen te begeleiden. Door de professionalisering van de kinderverzorgenden zijn de ouders echter beduidend minder aanwezig. De ‘haltes-garderie’ omvatten zeer diverse initiatieven gaande van de opvang voor enkele uren of een halve dag tot urgentieopvang die elke werkdag wordt geboden. Andere voorzieningen van het type ‘maison verte’ zijn bedoeld voor kinderen én ouders. De ouders kunnen er hun ervaringen uitwisselen en ondersteuning krijgen.

(1) Dit is het geval voor het kinderdagverblijf van de BGDA dat kinderen opvangt van werkzoekenden.

De O.N.E. zorgt voor de administratieve en pedagogische opvolging van de vakantiecentra.

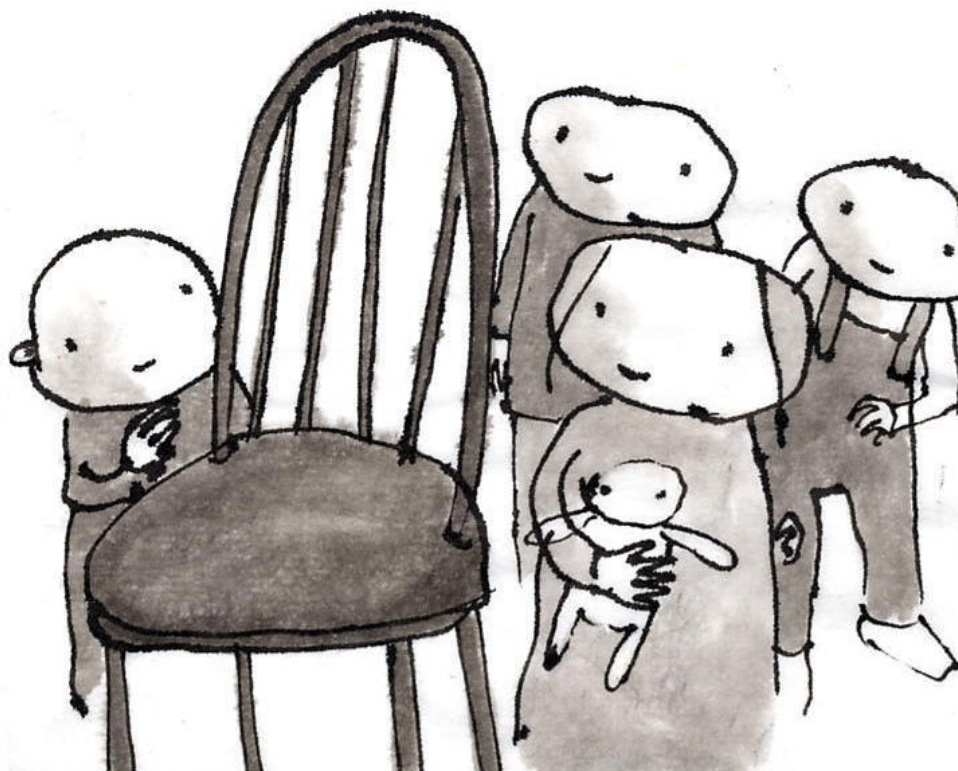
De dienst vervult een belangrijke rol in de nieuwe configuratie van de buitenschoolse opvang zoals bepaald volgens het nieuwe decreet.

De O.N.E. biedt pedagogische ondersteuning aan de professionals voor alle activiteiten die met opvang te maken hebben.

Het aandeel van de gesubsidieerde opvang ten opzichte van de niet-gesubsidieerde opvang bedraagt in Brussel ongeveer $\frac{3}{4}$ tegenover $\frac{1}{4}$ of 6.899 gesubsidieerde (1) plaatsen en 1.763 niet-gesubsidieerde (2) plaatsen. De dekingsgraad bedraagt 26,2%.

2.3 'Plan Cigogne': een ambitieus plan om plaatsen te creëren

Ondanks het diverse aanbod aan opvangvoorzieningen wordt niet aan alle behoeften tegemoet gekomen. De dekingsgraad in de Franse Gemeenschap bedraagt momenteel 23,9%. Teneinde het aantal beschikbare plaatsen op te drijven heeft de regering in het begin van 2003 zijn 'plan Cigogne'

(1) De gesubsidieerde plaatsen slaan op de maximale theoretische capaciteit die gesubsidieerd kan worden. Er wordt dus geen rekening gehouden met de plaatsen die gefinancierd worden door andere instanties dan de O.N.E. en het Fonds voor Solidariteit.

(2) Een plaats kan in de loop van het jaar bezet worden door meerdere kinderen (deeltijds, rotatie...). Een plaats komt ongeveer overeen met 1,5 kind.

Ondanks het diverse aanbod aan opvangvoorzieningen wordt niet aan alle behoeften tegemoet gekomen. De dekkingsgraad in de Franse Gemeenschap bedraagt momenteel 23,9%.

gelanceerd. Dit ambitieus plan voorziet tegen 2005 in een dekkingsgraad van 27,3% (of 32 181 plaatsen) en tegen 2010 in een dekkingsgraad van 33,1% (of 38 820 plaatsen). Tegen 2010 worden 10.242 nieuwe plaatsen verwacht.

Deze cijfers zijn een schatting en gaan uit van de impact van de nieuwe wetgeving (1) op de opvangvoorzieningen.

De volgende maatregelen zouden bijkomende opvangplaatsen moeten creëren: de verbetering van het statuut van de onthaalouders, de mogelijkheid voor bedrijven om plaatsen te reserveren voor de opvang van de kinderen van personeelsleden, het optrekken van de minimum bezettingsgraad van crèches, peutertuinen en 'maisons communales de l'accueil de l'enfance', het openen van een nieuw type opvang (de oudercrèches) en de nieuwe financieringsmiddelen van de Franse Gemeenschap.

2.3.1 Een erkend statuut voor de onthaalouder

Sedert 1 april genieten de onthaalouders een nieuw statuut dat sociale bescherming biedt. Ze hebben recht op de terugbetaling van gezondheidskosten, op een vervangingsinkomen bij arbeidsongeschiktheid door een arbeidsongeval of een beroepsziekte, op kinderbijslag en een pensioen. Ze krijgen een opvanguitkering voor zieke kinderen vanaf de 4de dag afwezigheid. Onthaalouders krijgen echter geen vakantiegeld of werkloosheidsuitkeringen. Naast deze federale beschikkingen heeft de regering van de Franse Gemeenschap besloten op haar beurt het statuut de verbeteren om het dalende aantal onthaalouders af te remmen. De term 'gardienne' wordt vervangen door 'accueillante d'enfants'. Voor de eerste drie dagen afwezigheid van een kind geeft de Franse Gemeenschap een vergoeding die overeenkomt met de federale uitkering. De ouders en de onthaalouder sluiten samen een overeenkomst. Wie in loopbaanonderbreking is, kan voortaan de functie van onthaalouder uitoefenen. De erkenning kan worden verleend voor de opvang van vier kinderen indien de omstandigheden dit toelaten. De berekeningswijze van de werktijdeenheden worden herzien zodat de onthaalouders de opvangplaatsen zo soepel mogelijk kunnen beheren en elke plaats zoveel mogelijk rendeert. De kostenvergoeding wordt opgetrokken zodat de kosten van de persoonlijke bijdrage worden gecompenseerd. Dankzij deze maatregelen zullen de onthaalouders maandelijks een gemiddelde vergoeding van 720 euro (voor drie kinderen) en van 941 euro (voor vier kinderen) krijgen.

(1) Besluit van 27 februari 2003 houdende algemene reglementering inzake milieuvoorzieningen (B.S. van 21/05/2003). Het besluit is sinds 1 juli 2003 van kracht. De artikels met betrekking tot de onthaalouders zijn al op 1 april 2003 in werking getreden.

De regering hoopt dat een beter statuut nieuwe onthaalouders aantrekt en dat bijgevolg het aantal opvangplaatsen toeneemt. Om zoveel mogelijk belangstellenden te bereiken zal de regering in de loop van het jaar 2003 een campagne lanceren.

De Franse Gemeenschap telt ongeveer 689 zelfstandige onthaalouders, van wie 41 in Brussel (of 2.277 plaatsen, waaronder 121 in Brussel) en 2.503 aangesloten onthaalouders (er zijn 12 diensten voor opvanggezinnen actief in Brussel op een totaal van 88). Ze bieden dagelijks 9.620 opvangplaatsen aan of 35% van de plaatsen in de Franse Gemeenschap (1).

2.3.2. Bedrijven aanmoedigen om opvangplaatsen te reserveren

Bedrijven kunnen voortaan, mits een vergoeding aan het Fonds voor Solidariteit en Ontwikkeling van Kinderopvang, opvangplaatsen reserveren in de bestaande opvangvoorzieningen.

Bedrijven die investeren in kinderopvang, kunnen de bedragen fiscaal aftrekken. Sedert 1 januari 2003 staat de Federale Overheidsdienst Financiën toe om jaarlijks een bedrag van 5.250 euro per jaar af te trekken (6.300 euro voor 2003) van de bedragen bestemd voor kinderopvang en om plaatsen te creëren of te behouden.

Behalve bij uitzondering (2) mag een opvangvoorziening ten hoogste 25% van haar erkende opvangcapaciteit voorbehouden voor bedrijven (3).

De samenwerking tussen bedrijven, opvangvoorzieningen en O.N.E. gaat uit van de volgende algemene principes: heterogeniteit van de sociale klassen door het samenbrengen van kinderen uit verschillende sociaal-economische milieus, contact tussen de kinderen uit de buurt en de kinderen van de werknemers van het bedrijf, fysieke scheiding tussen de opvangvoorziening en het bedrijf, strikte scheiding tussen de leden van de raad van bestuur van het bedrijf en de inrichtende macht van de opvangvoorziening, financiële bijdrage van de ouders in functie van hun inkomen, centrale rol van de O.N.E. inzake vergunning, erkenning en subsidiëring van de opvangvoorzieningen, vrije keuze van de ouders inzake de opvangvoorziening en voorleggen van de samenwerkingsovereenkomst tussen het bedrijf, de opvangvoorziening en de O.N.E. aan de organen voor sociaal overleg of de werknemers.

De regering hoopt dat een beter statuut nieuwe onthaalouders aantrekt en dat bijgevolg het aantal opvangplaatsen toeneemt.

(1) De capaciteit van de diensten betreft de theoretische capaciteit. Deze wordt berekend door het aantal onthaalouders te vermenigvuldigen met 3 (toegestane maximum vóór 2003).

(2) Zie het hoofdstuk wetgeving.

(3) Strikt genomen betreft het geen bedrijfscreches.

2.3.3. Enkele andere maatregelen

In Frankrijk bestaan de oudercrèches al verschillende jaren (er zijn er meer dan 250 die elke dag 3.300 kinderen opvangen). Ze worden opgericht door ouders die samen met professionals voor de begeleiding van de kinderen zorgen. In de Franse Gemeenschap worden gelijkaardige projecten opgezet. Er zijn reeds vier aanvragen. Onlangs werd een oudercrèche geopend in Louvain-La-Neuve.

Teneinde de neveneffecten van de wachtlijsten te beperken (in sommige opvangvoorzieningen moet je bijna vóór de bevruchting een plaats reserveren) bepaalde het besluit aanvankelijk dat de aanvraag voor inschrijving ingediend wordt vanaf de zesde maand van de zwangerschap. De opvangvoorziening moest haar antwoord geven binnen een termijn die de twee maanden niet overschreed.

In de maand juli had een rondetafelconferentie plaats om de nieuwe wetgeving te evalueren. Er werden enkele wijzigingen aangebracht die nog in een juridische tekst moeten worden gegoten. Deze wordt in de loop van september voorgesteld door de minister voor Kinderwelzijn aan de regering van de Franse Gemeenschap. De wijzigingen zijn retroactief van toepassing sedert 30 juli 2003.

Voortaan kunnen ouders hun kind inschrijven na het verstrijken van de derde maand van de zwangerschap. De inschrijvingen worden in chronologische volgorde behandeld, waarbij rekening wordt gehouden met de beschikbare plaatsen in de opvangvoorzieningen. Afwijkingen zijn mogelijk voor kinderen die verwant zijn met een reeds ingeschreven kind. De ouders moeten uiterlijk een maand na hun aanvraag een antwoord krijgen van de opvangvoorziening (goedkeuring, wachtlijst of gemotiveerde weigering). De inschrijving moet drie maand na het indienen ervan, bevestigd worden. De ouders op de wachtlijst krijgen een definitief antwoord uiterlijk 10 dagen nadat hun inschrijving is bevestigd (1).

De nieuwe wetgeving beoogt met deze rits maatregelen niet alleen het aantal opvangplaatsen te verhogen, maar heeft eveneens de bedoeling om met het oog op meer coherentie, alle bestaande wetteksten (behalve het besluit inzake de kwaliteitscode) in een enkele wettekst samen te brengen.

Het besluit zegt echter niets specifiek over de atypische opvang en de 'farandolines', voorzieningen die al jaren bestaan.

(1) De minister voor Kinderwelzijn heeft ook plannen om de opvangvoorzieningen te informatiseren zodat de beschikbare plaatsen onmiddellijk gekend zijn. De crèche die een inschrijving weigert, kan dan verwijzen naar een voorziening die nog plaats heeft.

De Franse Gemeenschap heeft in 2002, 28.578 opvangplaatsen ter beschikking gesteld van de ouders. (1)

Voor 2003 worden 29.197 plaatsen voorzien.

Opvangplaatsen in 2002:

<u>Door O.N.E. gesubsidieerde voorzieningen</u>	<u>19.515</u>
Crèches	9.952
Peutertuinen	900
'Maisons communales d'accueil de l'enfance'	1.320
Aangesloten onthaalouders	7.343
<u>Niet door O.N.E. gesubsidieerde voorzieningen</u>	<u>8.052</u>
'Maisons d'enfants'	4.806
Zelfstandige onthaalouders	2.277
Andere/Occasionele opvang	969
<u>Andere subsidies</u>	<u>1.011</u>
Fonds voor Collectieve Uitrustingen en Diensten	129
Europees sociaal fonds	209
Fonds voor Solidariteit en Ontwikkeling van Kinderopvang	616
BGDA	57
Totaal	28.578

Behalve de toekenning van een nieuw statuut aan de onthaalouders en het feit dat de bedrijven hun investeringen in opvangplaatsen fiscaal kunnen aftrekken, komt de federale overheid ook tussen in de sector door ouders toe te laten hun kosten voor de kinderopvang fiscaal af te trekken van hun inkomsten. Ze financiert eveneens het Fonds voor Collectieve Uitrustingen en Diensten door de toekenning van socialezekerheidsbijdragen.

3. Kiezen voor kwaliteit

De sector kent de laatste jaren een stijgende vraag naar opvangplaatsen en naar professionalisering van de opvang. De voorzieningen nemen de kinderen niet langer louter onder hun hoede maar leggen de nadruk op hun welzijn en hun fysieke, psychologische en sociale ontwikkeling.

Door een kwaliteitscode op te stellen voor het geheel van opvangvoorzieningen wil de overheid de kwaliteit van de opvang verzekeren en een coherent referentiekader vaststellen voor alle opvanginitiatieven met respect voor de diversiteit van de projecten. De bedoeling is de educatieve continuïteit te bevorderen voor kinderen die in verschillende opvangvoorzieningen terechtkomen, vaak zelfs op dezelfde dag.

(1) Deze cijfers werden bekendgemaakt op de persvoorstelling van het 'plan Cigogne' op 11 februari 2003.

Door een kwaliteitscode op te stellen voor het geheel van opvangvoorzieningen wil de overheid de kwaliteit van de opvang verzekeren en een coherent referentiekader vaststellen voor alle opvanginitiatieven met respect voor de diversiteit van de projecten.

De kwaliteitscode stelt dat de opvangvoorziening moet zorgen voor de fysieke, psychologische en sociale ontwikkeling van alle kinderen. De voorziening bekrachtigt het fundamentele recht van de kinderen op respect, vrijetijdsbesteding, individuele expressie, ontwikkeling van het zelfvertrouwen, autonomie en een gezond leven.

Opvangvoorzieningen worden tegenwoordig beschouwd als een factor voor integratie. Ze bieden kinderen uit alle milieus gelijke kansen op dezelfde kwaliteitsvolle begeleiding en omgeving.

De persoon die geen band heeft met het gezin van het kind en de opvang van kinderen onder de 12 jaar organiseert, moet de voorschriften voor een degelijke opvang naleven zoals bepaald door de regering van de Franse Gemeenschap op 31 mei 1999 (1).

Deze voorschriften zijn van toepassing op de meeste diensten die kinderen onder de 12 opvangen, zoals de traditionele opvangvoorzieningen, buitenschoolse opvang, occasionele opvang, buurthuizen enz.

(1) Besluit van 31 mei 1999 van de regering van de Franse Gemeenschap tot vaststelling van de voorschriften voor een degelijke opvang (B.S. van 21/12/1999).

De kwaliteit van de opvang wordt verzekerd in het opvangproject dat algemene doelstellingen nastreeft die gelden voor alle opvangvoorzieningen en specifieke doelstellingen vooropstelt naargelang de accenten die elke voorziening legt. Deze doelstellingen beogen dat de voorwaarden voor welzijn en gezondheid van de kinderen worden gewaarborgd, dat de ontwikkeling van elk kind wordt bevorderd met respect voor zijn eigenheid, dat het zelfvertrouwen en de autonomie van de kinderen worden gestimuleerd met respect voor hun evolutie en dat hun socialisatie wordt ontwikkeld op het vlak van solidariteit, samenwerking en onderhandeling. Het opvangproject wordt uitgewerkt in overleg met alle teamleden van de opvangvoorziening en met de ouders.

De O.N.E. gaat na of het opvangproject effectief wordt verwezenlijkt en bezorgt een kwaliteitsattest als de opvangvoorziening erom vraagt.

Dit attest is geen kwaliteitsmerk dat de opvangvoorziening eens en voor altijd verwerft. De kwaliteitscode brengt een proces op gang met als doel optimale opvang aan te bieden.

De projecten worden om de drie jaar bijgewerkt teneinde de kwaliteit te verzekeren.

De O.N.E. biedt eveneens begeleiding op verzoek van de dienst. Deze bestaat uit ondersteuning bij het ontwerpen, de uitwerking en de opvolging van het opvangproject en bij de expliciete formulering van de methodologische keuzes.

Het besluit van 31 mei 1999 voorziet in geen enkele sanctie als de kwaliteitscode niet wordt nageleefd, tenzij de intrekking van het kwaliteitsattest. Dat geldt in de eerste plaats voor de opvang van 6 tot 12-jarigen. Voor de opvang van 0 tot 6-jarigen wordt de vergunning geweigerd of ingetrokken.

4. Wat doen kinderen als ze niet naar school hoeven? (buitenschoolse opvang)

De buitenschoolse opvang is sedert een twintigtal jaren in volle uitbreiding. Dit type opvang waarbij kinderen worden opgevangen als ze niet naar school hoeven, ontstond in de eerste plaats om tegemoet te komen aan de behoefte aan opvang voor ouders die werken of een opleiding volgen en om uitsluiting te voorkomen en de horizon te verruimen van kansarme kinderen. Bovendien willen ouders dat hun kinderen via buitenschoolse activiteiten de kans krijgen om zich te integreren in de samenleving en haar te begrijpen.

Er werden talrijke, zeer verscheidene initiatieven opgericht. Om alle buitenschoolse activiteiten te coördineren en af te stemmen op de behoeften van de gezinnen en de actoren, heeft de minister belast met het Kinder-

De persoon die geen band heeft met het gezin van het kind en de opvang van kinderen onder de 12 jaar organiseert, moet de voorschriften voor een degelijke opvang naleven zoals bepaald door de regering van de Franse Gemeenschap op 31 mei 1999.

Het decreet gaat uit van het principe dat de vrije tijd van de kinderen niet mag opgaan in bijkomende schoolse activiteiten.

De gemeente neemt een centrale plaats in, in het proces dat door het decreet op gang wordt gebracht.

welzijn een nieuw decreet opgesteld dat goedgekeurd werd door het parlement van de Franse Gemeenschap op 3 juli 2003 (1).

Het decreet gaat uit van het principe dat de vrije tijd van de kinderen niet mag opgaan in bijkomende schoolse activiteiten. De opvang moet kwaliteitsvol zijn, stimulerende activiteiten aanbieden en een bron van plezier zijn voor het kind. Kinderen hebben echter ook behoefte aan rust, moeten kunnen dromen en spelen zonder dat ze permanent actief hoeven te zijn. De nieuwe regelgeving biedt aan elke persoon die zijn kind aan een voorziening toevertrouwt en los van diens socioprofessionele situatie de mogelijkheid om tijd te besteden aan persoonlijke activiteiten.

Het decreet regelt de buitenschoolse opvang van kinderen van 2,5 tot 12 jaar. De opvang gebeurt voor en na de schooluren, op woensdagnamiddag, tijdens het weekend en de schoolvakanties (2). Het decreet beoogt in de eerste plaats de ondersteuning van de naschoolse opvang tot 17u30. De opvang in de vrije tijd omvat de begeleide autonome activiteiten en de educatieve, culturele en sportieve animatie.

De gemeente: sleutelrol

De gemeente neemt een centrale plaats in, in het proces dat door het decreet op gang wordt gebracht. Zij wordt belast met de coördinatie van het opvangaanbod op haar grondgebied in overleg met de betrokken partijen. De gemeente maakt een inventaris op van de bestaande voorzieningen, de tekorten en de investeringen. Vervolgens stelt ze een actieprogramma op (lokaal coördinatieprogramma voor het kind) om aan de prioritaire noden te voldoen. Zowel huiswerkklassen, sportclubs en vakantiecentra kunnen betrokken worden bij het proces. Het programma vermeldt de deelnemende operatoren, de lacunes in de opvang, de regels voor de samenwerking, de regels inzake informatieverstrekking aan de ouders, de spreiding van de middelen en de concrete organisatie van de opvang.

Teneinde de kwaliteit van de opvang te waarborgen stelt het decreet normen vast voor de omkadering, voorziet het in de begeleiding van het actieprogramma door een coördinator(trice), legt het de vereiste kwalificatie vast van het opvangpersoneel en bepaalt het dat alle personeelsleden geregeld vormingscursussen moeten volgen.

De opvangcoördinator die het actieprogramma ondersteunt, wordt aangesteld door de gemeente (of door verschillende gemeenten) of door een vzw onder overeenkomst.

(1) Het decreet treedt in werking op 1 januari 2004. De toepassingsbesluiten zijn nog niet verschenen. Ze hebben betrekking op de vorming en de aanwijzing van de leden van de gemeentelijke opvangcommissie.

(2) De middagpauze die aanvankelijk opgenomen was in het voorontwerp van decreet, wordt in de laatste versie niet langer vermeld en wordt beschouwd als behorend tot de schooltijd.

Voor de gemeenten die in opvang willen investeren voert het decreet financiële steun in voor de coördinatie van de bestaande buitenschoolse activiteiten. Elke gemeente krijgt jaarlijks een forfaitaire subsidie van 19.000 euro bestemd voor het loon van de coördinator en zijn werkingskosten zoals portkosten, reiskosten en kosten voor de aankoop van klein materiaal. Als de coördinatie wordt toevertrouwd aan een vzw, ontvangt deze de subsidie rechtstreeks (1).

Het decreet bepaalt eveneens dat de opvangoperatoren een subsidie krijgen voor hun werking. Bijkomende middelen voor positieve differentiatie en het opzetten van nieuwe projecten worden eveneens voorzien in de toekomst (2).

Momenteel worden de initiatieven gefinancierd door verschillende bronnen. Sommige initiatieven zoals verenigingen voor permanente vorming of centra voor expressie en creativiteit krijgen al subsidies van de Franse Gemeenschap. Andere werken met de ouderbijdrage of krijgen financiële steun van het Fonds voor Collectieve Uitrustingen en Diensten (FCUD) (3). Bij de toepassing van het decreet is de financiële steun in de eerste plaats bedoeld voor voorzieningen die nergens subsidies krijgen en in de week naschoolse opvang aanbieden tot 17u30.

Een sportclub krijgt bijvoorbeeld in het kader van dit decreet geen subsidies voor haar klassieke activiteiten (training, competities, die trouwens worden gesubsidieerd op basis van een specifieke wetgeving in de Franse Gemeenschap), maar wel voor activiteiten op het vlak van opvang in samenhang met haar klassieke activiteiten.

Vier algemene doelstellingen liggen aan de basis van dit decreet: zorgen voor de algemene ontwikkeling van de kinderen door het organiseren van activiteiten die aangepast zijn aan hun capaciteiten en hun tempo, zorgen voor de sociale cohesie door een heterogeen publiek samen te brengen, het gezinsleven vergemakkelijken en versterken door kinderen voor een bepaalde periode op te vangen in een kwaliteitsvolle structuur die de kwaliteitsnormen naleeft.

Vóór de inwerkingtreding van het nieuwe decreet heeft de Franse Gemeenschap vanaf 2001 een oproep voor projecten gedaan die de opvang van kinderen in hun vrije tijd ondersteunen.

Vier algemene doelstellingen liggen aan de basis van dit decreet: de algemene ontwikkeling van de kinderen, de sociale cohesie door een heterogeen publiek samen te brengen, het gezinsleven vergemakkelijken en versterken.

(1) Deze beschikking regelt het probleem inzake de toepassing van het decreet in Brussel: de Brusselse gemeenten zijn tweetalig volgens de grondwet en kunnen bijgevolg het actieprogramma (waarvoor ze een subsidie krijgen van de Franse Gemeenschap) niet invoeren voor Franstalige voorzieningen. Door een vzw op te richten die zelf subsidies krijgt, wordt het probleem omzeild.

(2) De subsidies worden rechtstreeks toegekend aan de operatoren en niet aan de gemeente zoals oorspronkelijk bepaald in het voorontwerp van decreet teneinde de toepassing van deze wetgeving in Brussel te vergemakkelijken.

(3) Er bestaat momenteel een moratorium. Het FCUD subsidieert niet langer nieuwe initiatieven in de Franse Gemeenschap.

Het decreet benadrukt dat het kind dat opgevangen wordt niet herleid wordt tot een schoolgaand kind.

Verskillende gemeenten hebben al een coördinator in dienst genomen en een inventaris gemaakt van het aanbod aan buitenschoolse opvang. Momenteel zijn in Brussel 17 coördinatoren aangeworven in proefprojecten om de actieprogramma's op te starten (1). Ze kregen een contract van een jaar dat verlengbaar is.

Bijzonder aan dit decreet is dat de gemeente de hoofdrol krijgt toebedeeld bij de organisatie van de buitenschoolse opvang. De bedoeling hiervan is dat alle betrokken actoren op lokaal vlak samengebracht worden, dat de buitenschoolse opvang georganiseerd wordt buiten de verantwoordelijkheid van de scholen en als volwaardig beschouwd wordt. Het decreet benadrukt dat het kind dat opgevangen wordt niet herleid wordt tot een schoolgaand kind.

Een dergelijke rol toekennen aan de gemeenten betekent ook dat men verschillen aanvaardt. Sommige gemeente zullen meer investeren, andere misschien helemaal niets, zelfs als ze geen enkele bijkomende financiële inspanning hoeven te leveren om het actieprogramma ter verwezenlijken.

Dankzij het decreet voor de buitenschoolse opvang en andere projecten kunnen de ouders hun beroeps- en gezinsleven zo goed mogelijk met elkaar verzoenen. Deze initiatieven zijn lovenswaardig maar moeten misschien toch gepaard gaan met andere maatregelen zodat ouders meer tijd kunnen doorbrengen met hun kin(eren), hun kind(eren) kunnen afhaken op school of op woensdagmiddag thuis zijn. Niet iedereen kiest immers voor buitenschoolse opvang.

(1) 158 Waalse gemeenten hebben de projectoproep beantwoord.

5. Het beheerscontract van de O.N.E. of de krachtlijnen van het kindervelzijnsbeleid in de Franse Gemeenschap⁽¹⁾

De toepassing van het kindervelzijnsbeleid in de Franse Gemeenschap gebeurt via de 'Office de la Naissance et de l'Enfance'. We hebben gezien hoe de sector de laatste jaren sterk veranderd is.

De O.N.E. vervult een sleutelrol in al deze wijzigingen. Het beheerscontract dat de organisatie sedert begin 2003 gesloten heeft met de regering van de Franse Gemeenschap benadrukt niet alleen de dominante rol van de O.N.E. maar weerspiegelt ook de beleidsvisie op de sector.

Hier volgen de krachtlijnen van het beheerscontract.

De O.N.E. verwezenlijkt en ontwikkelt een preventief begeleidingsprogramma voor het welzijn van het kind. Dit programma beoogt de goede ontwikkeling van de fysieke en de geestelijke gezondheid van de kinderen en hun ouders. Het programma, dat in boekvorm is gegoten, belicht prenatale, perinatale en postnatale onderwerpen en wordt aan de kinderen en hun ouders als dagboek aangeboden. Vanaf 1 september 2004 krijgt elke ouder het ouderboekje en het kindboekje, dat al in gebruik is. Het ouderboekje bevat informatie over de sociale maatregelen rond de geboorte en berichtjes i.v.m. gezondheidsopvoeding.

De huisbezoeken en de consultaties voor kinderen blijven gratis, universeel en van hoogstaande kwaliteit. De O.N.E. moet met de consultaties een minimum aantal doktersbezoeken waarborgen (15 tussen 0 en 3 jaar en 3 tussen 3 en 6 jaar).

De 547 consultatiebureaus voor kinderen worden door ongeveer 70% van de gezinnen in de Franse Gemeenschap bezocht.

Vanaf 1 januari 2004 worden de erelonen van de artsen die de consultaties uitvoeren opgetrokken en vermindert het aantal onderzoeken per uur.

In de consultatiebureaus komen leeshoekjes zodat zoveel mogelijk kinderen leren omgaan met boeken.

De O.N.E. zal de opvoedingsondersteuning verder ontwikkelen door vanaf 2004, 12 à 15 proefprojecten zoals de 'maisons ouvertes' (2) te subsidiëren en te begeleiden. Dit zijn ontmoetingsplaatsen voor kinderen en hun

De O.N.E. verwezenlijkt en ontwikkelt een preventief begeleidingsprogramma voor het welzijn van het kind. Dit programma beoogt de goede ontwikkeling van de fysieke en de geestelijke gezondheid van de kinderen en hun ouders.

(1) Het beheerscontract kan worden ingekeken op de website van de O.N.E.: www.one.be

(2) Het besluit gebruikt de term 'maison ouverte'. Het betreft structuren van het type 'maison verte' die in Frankrijk door Françoise Dolto werden opgezet. In Brussel werd een 'maison verte' opgericht onder de naam 'maison ouverte'. Deze term wordt algemeen gebruikt.

De doelstelling is dat de O.N.E tegen 2005 een dekkingsgraad bereikt van 27,3% wat plaatsen betreft en van 34,6% wat het aantal opgevangen kinderen betreft.

ouders waar deze laatsten hun ervaringen als ouder kunnen uitwisselen onder begeleiding van een professional die de relatie ouders-kind in een algemeen kader plaatst en het opvoedingsproces ondersteunt.

Het beheerscontract voorziet op het vlak van de opvang van kinderen van 0 tot 3 jaar in de implementatie van het actieplan ('plan Cicogne'). De doelstelling is dat de O.N.E tegen 2005 een dekkingsgraad bereikt van 27,3% wat plaatsen betreft en van 34,6% wat het aantal opgevangen kinderen betreft.

Tegen 2005 moeten er minimum 3.500 nieuwe plaatsen worden geopend.

De programmatie voor de opening van plaatsen moet rekening houden met drie belangrijke factoren, namelijk het beperken van de verschillen tussen de dekkingsgraad van de verschillende subgewesten, de spreiding (binnen elk subgewest) van de plaatsen over de gemeenten op basis van een objectieve evaluatie van de prioritaire noden en het lanceren van een campagne om de onthaalouders te informeren over hun nieuwe statuut en om nieuwe onthaalouders aan te trekken.

Cultuur komt in de opvangvoorzieningen eveneens aan bod. De O.N.E. zet het programma 'Kunst in de crèche' op en zorgt ervoor dat elk kind dat opgevangen wordt minstens een keer per maand een voorstelling kan bijwonen zodat de culturele belangstelling van jongs af aan wordt gewekt.

Voor de opvang van kinderen van 3 tot 6 jaar in hun vrije tijd bepaalt het beheerscontract dat de O.N.E. zich belast met de toepassing van de maatregelen hieromtrent en de opvolging van de 158 Waalse gemeenten en de 17 Brusselse gemeenten die positief hebben gereageerd. De O.N.E. helpt de gemeenten met de uitwerking van de lokale coördinatieprogramma's voor het kind en erkent deze programma's en de deelnemende opvangoperatoren.

Wat de vakantiecentra betreft zorgt de O.N.E. voor de verwerking en de administratieve opvolging van de aanvragen voor erkenning en subsidie en voor hun pedagogische ondersteuning.

Huiswerkklassen krijgen een structurele ondersteuning op basis van criteria inzake kwaliteit en hun volume aan activiteiten. Een decreet is in de maak. De O.N.E. zorgt voor de verwerking en de administratieve opvolging van de dossiers met aanvragen voor subsidies en voor begeleiding van en toezicht op de huiswerkklassen.

Er zijn meer dan 450 huiswerkklassen actief in de Franse Gemeenschap waarvan ongeveer 150 in Brussel.

Opdat de O.N.E. al zijn opdrachten kan vervullen op het vlak van opvang van kinderen in hun vrije tijd, wordt een nieuwe dienst opgericht die

bestaande diensten samenvoegt. Deze dienst wordt versterkt met nieuwe medewerkers.

Het beheerscontract beklemtoont ook andere belangrijke beleidslijnen. De O.N.E. wordt belast met de coördinatie van de voortgezette vorming van de terreinwerkers. De dienst stelt het programma voor en publiceert elk jaar een brochure met een overzicht van de modules voor voortgezette vorming.

Om de zichtbaarheid van de O.N.E. te verzekeren en het goede imago van de dienst bij de gebruikers hoog te houden, dient de O.N.E. de gebruikers binnen een redelijke termijn (maximum 30 dagen) antwoord te geven. Er wordt een klachtendienst opgericht en de website wordt verder uitgewerkt.

De O.N.E. start in de loop van het eerste beheerscontract de volgende themacampagnes op: ongevallen thuis (2003), borstvoeding (vóór juni 2004) en de overgang van opvangvoorziening naar kleuterklas (2004).

Om de openbare actie die door de O.N.E. gevoerd wordt te evalueren op het einde van het beheerscontract, voert de dienst een omvangrijke enquête uit bij de gebruikers van zijn instellingen en diensten. Op basis van de resultaten wordt een openbaar debat gevoerd in de vorm van een 'Staten-Generaal van het kinderwelzijn'.

De dotatie van de O.N.E. wordt opgetrokken met meer dan 36,6 miljoen euro (1).

Het beheerscontract bepaalt dat in deze dotatie structureel en automatisch rekening gehouden wordt met de evolutie van de index en afwijkingen in de loonschaal van het personeel.

(1) In 2001 heeft de O.N.E. voor zijn opdrachten een dotatie gekregen van 115.685.611,51 euro, met inbegrip van een bijkomende subsidie bestemd voor de teams 'S.O.S.-Enfants'.

Wetgeving

Wat zeggen de belangrijkste wetteksten over kinderopvang? (1)

1. Decreet van 17 juli 2002 houdende hervorming van de 'Office de la Naissance et de l'Enfance', afgekort 'O.N.E.' (B.S. van 02/08/2002) (2)

De O.N.E. is een instelling van openbaar nut met rechtspersoonlijkheid. De dienst voert haar opdrachten uit volgens de beleidslijnen en de voorwaarden vastgelegd in een beheerscontract dat gesloten wordt tussen de raad van bestuur en de regering.

1.1 Opdrachten

•De **basisopdrachten** bestaan uit:

1°) de **begeleiding** van het kind binnen en in zijn verhouding met het gezin en de sociale omgeving:

- ↳ door de organisatie van prenatale consultatiebureaus,
- ↳ door de organisatie van consultatiebureaus van kinderen,
- ↳ door de organisatie van de thuisbegeleiding,
- ↳ door de begeleiding van de teams 'S.O.S.-Enfants' die een overeenkomst met de dienst hebben ondertekend.

2°) de **opvang** van het kind buiten het gezin.

- ↳ De O.N.E. verleent een vergunning aan instellingen en diensten, subsidieert ze, richt ze op of beheert ze. De O.N.E. ondersteunt, geeft advies aan en houdt toezicht op de instellingen en diensten.

•De **transversale opdrachten** bestaan uit:

- 1°) gezinsondersteuning,
- 2°) gezondheidspromotie- en opvoeding,
- 3°) de bevordering van de voortgezette vorming van de actoren van het kindermwzjnsbeleid,
- 4°) de begeleiding en de evaluatie van het werk van de lokale actoren,
- 5°) de voorlichting van ouders en aanstaande ouders,
- 6°) het uitvoeren van opzoekingen en het aanleggen van documentatie op alle domeinen die in verband staan met zijn opdrachten van openbare dienst, het inwinnen en verwerken van medisch-sociale gegevens inzake de gezondheid van de moeders of aanstaande moeders, van de ouders en de kinderen,
- 7°) de analyse van de toestand, van de evolutie van de noden en van nieuwe initiatieven en eventueel het voorstellen van nieuwe initiatieven.

(1) De voorgestelde wetteksten zijn niet exhaustief. Met het oog op duidelijkheid vermelden we enkel de wetteksten die ons het belangrijkste lijken.

(2) Dit decreet heft het decreet van 30 maart 1983 op (B.S. van 30/06/83) houdende oprichting van de 'Office de la Naissance et de l'Enfance' met uitzondering van artikel 20, §2, 5° dat van kracht wordt op de datum van de inwerkingtreding van het decreet betreffende transparantie van, autonomie van en toezicht op de instellingen voor openbaar nut en openbare ondernemingen die afhangen van de Franse Gemeenschap.

Deze transversale opdrachten betreffen zowel de begeleiding als de opvang.

• De O.N.E. dient bij het uitvoeren van zijn opdrachten de volgende **handelingsprincipes** in acht te nemen:

- 1°) de algemeenheid, de non-discriminatie en de toegankelijkheid voor iedereen,
- 2°) de kwaliteit van de dienstverlening,
- 3°) de goede behandeling,
- 4°) de deelname van de actoren,
- 5°) het werken met partners.

1.2 Vergunning en melding:

• Een van de **scharnierelementen** van het decreet betreft de bepaling:

- ↳ dat een persoon die niet behoort tot gezin van het kind geen kinderen onder de **twalf jaar** regelmatig mag opvangen zonder dit vooraf aan de O.N.E. **mee te delen** en zonder de **kwaliteitscode** te respecteren; (1)
- ↳ dat een persoon die niet behoort tot het gezin van het kind geen kinderen jonger dan **zes** mag opvangen, behalve bij gelegenheid, zonder de voorafgaande **toestemming** van de O.N.E.

• De regering stelt de lijst vast van de diensten en de instellingen die geen meldingsplicht hebben of de toestemming niet moeten bekomen.

↳ De door de Franse Gemeenschap georganiseerde of gesubsidieerde schoolinrichtingen en de instellingen voor permanente vorming die kinderen jonger dan 12 jaar opvangen hebben meldingsplicht, maar zijn niet verplicht de voorafgaande toestemming te bekomen.

Deze inrichtingen en instellingen zijn onderworpen aan de begeleiding van de diensten van de O.N.E.

• De O.N.E. reikt een kwaliteitsattest uit aan de diensten en de instellingen die de regels in verband met de kwaliteit van de opvang naleven en zich onderwerpen aan het toezicht van de O.N.E.

1.3 Organisatie

• De raad van bestuur bestaat uit 6 leden die benoemd worden door de regering van de Franse Gemeenschap.

↳ De raad van bestuur vergadert minstens 10 keer per jaar.

• Er zijn zes subregio's opgericht (Waals-Brabant, Henegouwen, Namen, Luxemburg, Luik en Brussel).

• Er wordt een wetenschappelijke raad opgericht die samengesteld is uit hoogstens 18 leden.

Zijn opdrachten bestaan erin:

↳ de problemen te onderzoeken die door de raad van bestuur worden voorgelegd en de opzoeken te doen die hem door de raad van bestuur worden toevertrouwd,

(1) Zie verder.

↳aan de raad van bestuur alle voorstellen te doen die hij nuttig acht voor de psychisch-medisch-sociale organisatie van de projecten en diensten inzake begeleiding,

↳de aanpassing te onderzoeken van de begeleidingsopdracht aan de wetenschappelijke vooruitgang en de evolutie van de samenleving.

•Er wordt een adviesraad opgericht die samengesteld is uit vertegenwoordigers van werknemers, van werkgevers, van organisaties die vrouwen of gezinnen vertegenwoordigen, van organisaties die actief zijn in de sector van het jonge kind, van organisaties die actief zijn op het vlak van vorming, onderzoek of informatie in de sector van het jonge kind, van de waarnemingscentra voor het kind, van de 'écoles de santé publique' en van de subregionale comités.

De raad heeft als opdracht een advies te geven over elke kwestie in verband met de opdrachten van de O.N.E.

2. Besluit van 27 februari 2003 van de regering van de Franse Gemeenschap houdende algemene reglementering inzake opvangvoorzieningen (B.S. van 21/05/2003)

•Dit besluit heft het besluit van 29 maart 1993 op houdende algemene reglementering inzake opvangvoorzieningen gesubsidieerd door de 'Office de la Naissance et de l'Enfance' (B.S. van 04/09/1993) en het besluit van 23 september 1994 tot vaststelling van de voorwaarden waaraan de onthaalvaders en onthaalmoeders ten huize en de directeurs en directrices van kindertehuizen moeten voldoen alsook van de nadere regels van het medisch toezicht (B.S. van 10/01/1995).

2.1 De opvangvoorzieningen waarop het decreet betrekking heeft, zijn:

2.1.1 De crèche:

•De crèche vangt kinderen tussen 0 en 3 jaar in groepsverband en overdag op. De toegang mag niet beperkt worden tot een lagere leeftijdscategorie.

•Ze heeft een opvangcapaciteit van 18 tot 48 plaatsen. (1)

•Ze mag geen winst nastreven.

•Ze wordt beheerd of georganiseerd door een publiekrechtelijk persoon, een inrichting van openbaar nut of een vzw.

•De begeleiding van de kinderen wordt ten minste verzekerd door:

↳ een voltijdse kinderverzorgster voor 7 kinderen,

↳ een voltijdse verpleegkundige voor 48 plaatsen,

↳ een halftijdse sociaal verpleegkundige of maatschappelijk assistente voor 48 plaatsen.

(1) Een plaats kan worden ingenomen door verschillende kinderen die deeltijds worden opgevangen.

2.1.2 De peuterschool:

- De peuterschool vangt kinderen tussen 18 en 36 maanden in groepsverband en overdag op. De toegang mag niet beperkt worden tot een lagere leeftijdscategorie.
- Hij heeft een opvangcapaciteit van 18 tot 48 plaatsen.
- Hij mag geen winst nastreven.
- Hij wordt beheerd of georganiseerd door een publiekrechtelijk persoon, een inrichting van openbaar nut of een vzw.
- De begeleiding van de kinderen wordt ten minste verzekerd door:
 - ↪ een voltijds kinderverzorgster voor 9 kinderen,
 - ↪ een voltijds verpleegkundige voor 48 plaatsen,
 - ↪ een halftijds sociaal verpleegkundige of maatschappelijk assistente voor 48 plaatsen.

2.1.3 De 'maison communale d'accueil de l'enfance (MCAE)'

- Deze voorziening vangt kinderen tussen 0 en 6 jaar in groepsverband en overdag op.
- Ze heeft een opvangcapaciteit van 12 tot 24 plaatsen. De gesubsidieerde capaciteit is beperkt tot 12 plaatsen.
- Ze wordt beheerd door een of meerdere openbare besturen, door een structuur waarin de openbare besturen een meerderheid hebben of door een vzw die een overeenkomst heeft gesloten met de gemeente.
- De begeleiding van de kinderen wordt ten minste verzekerd door:
 - ↪ twee voltijdse kinderverzorgsters en een halftijdse kinderverzorgster voor 12 kinderen
 - ↪ een halftijdse kinderverzorgster per groep van 3 bijkomende plaatsen voor de voorzieningen met een capaciteit die groter is dan 12 plaatsen,
 - ↪ een ¼-tijdse sociaal verpleegkundige of maatschappelijk assistente per schijf van 12 plaatsen.

2.1.4 De 'maison d'enfants':

- Deze voorziening vangt kinderen van 0 tot 6 jaar in groepsverband en overdag op.
 - Ze heeft een opvangcapaciteit van 9 tot 24 plaatsen.
 - De begeleiding van de kinderen wordt verzekerd door minstens:
 - ↪ 2 voltijds equivalent voor 9 kinderen,
 - ↪ 2,5 voltijds equivalent voor 12 kinderen,
 - ↪ 3 voltijds equivalent voor 15 kinderen,
 - ↪ 3,5 voltijds equivalent voor 18 kinderen,
 - ↪ 4 voltijds equivalent voor 21 kinderen,
 - ↪ 4,5 voltijds equivalent voor 24 kinderen.
- Boven de 24 kinderen wordt de begeleiding verhoogd met 0,5 voltijds equivalent per schijf van 12 plaatsen. Er dient in een kwartijdse betrekking van directie te worden voorzien per schijf van 12 plaatsen.

2.1.5 De oudercrèche:

- De oudercrèche vangt kinderen tussen 0 en 6 jaar in groepsverband en overdag op. Ze worden gedeeltelijk begeleid door geschoold personeel en gedeeltelijk door ouders.
- Ze heeft een capaciteit van 14 plaatsen.
- Ze mag geen winst nastreven.
- Ze wordt beheerd door een publiekrechtelijk persoon, een inrichting van openbaar nut of een vzw.
- De begeleiding van de kinderen wordt ten minste verzekerd door 3,5 voltijds equivalent personeel, m.a.w. door ten minste 1,75 voltijds equivalent kinderverzorgster en 0,25 voltijds equivalent sociaal verpleegkundige of maatschappelijk assistente en door maximaal 1,5 voltijds equivalent begeleiding door de ouders.
- Een lid van het geschoold personeel moet aanwezig zijn tijdens de openingsuren van de voorziening.
- De ouders die deelnemen aan de begeleiding van de oudercrèche zorgen ten minste een halve dag en ten hoogste 5 halve dagen per week voor de opvang, naar rata van maximum 12 ouders.

2.1.6 De dienst voor opvanggezinnen:

- De dienst wordt belast met de organisatie van de opvang van kinderen tussen 0 en 6 jaar door onthaalouders die aangesloten zijn bij de dienst.
- Deze dienst streeft geen winstbejag na.
- Hij wordt georganiseerd door een crèche of “maison communale d'accueil de l'enfance” (in dat geval zijn er ten minste 5 onthaalouders aangesloten), of gesubsidieerd door de O.N.E als zelfstandige dienst en georganiseerd door een ondergeschikt openbaar bestuur, door een vereniging van dergelijke besturen, door een inrichting van openbaar nut of door een vzw (in dit geval bestaat de dienst uit ten minste 10 onthaalouders).

De dienst beschikt over het volgende personeel:

- ↳ 1 sociaal verpleegkundige of 1 maatschappelijk assistente met voltijdse dagtaak voor 20 onthaalouders,
- ↳ 1 sociaal verpleegkundige of 1 maatschappelijk assistente voor een vierde tijd tewerkgesteld per 5 bijkomende onthaalouders.

2.1.7 De onthaalouder:

- De onthaalouder vangt overdag of 's nachts kinderen op tussen 0 en 6 jaar op de plaats waar hij (zij) gewoonlijk verblijft.
- Hij (zij) mag 1 tot 4 kinderen voltijds opvangen (eigen kinderen onder de 3 jaar inbegrepen).

Het aantal kinderen ingeschreven bij eenzelfde onthaalouder mag in geen geval hoger zijn dan het dubbele van de toegelaten opvangcapaciteit. De onthaalouder mag hoogstens 5 kinderen tegelijkertijd opvangen.

De onthaalouder is aangesloten bij een crèche, een ‘maison communale d'accueil de l'enfance’ of een dienst zoals hierboven vermeld, of is zelfstandig.

2.1.8 Andere opvangvoorzieningen voor kinderen tussen 0 en 6 jaar

- Zelfs als de opvangvoorziening behoort tot een sociaal, educatief, administratief, industrieel of handelscomplex of tot een school of ziekenhuis, moet ze beheerd en geografisch worden beschouwd als een afzonderlijke entiteit.

- De opvangvoorziening moet zich onderwerpen aan het toezicht van de O.N.E.

De O.N.E. evalueert regelmatig de omstandigheden waarin de opvang verloopt, met name inzake de fysieke, geestelijke en sociale ontwikkeling van kinderen, rekening houdend met de verwachtingen van de ouders.

- De directie van de opvangvoorziening, het begeleidend personeel en de onthaalouder moeten een **opleiding** hebben gevolgd of nuttige ervaring hebben opgedaan inzake kinderopvang.

De onthaalouder en de ouders die zorgen voor de opvang van kinderen in een oudercrèche moeten een door de regering erkende opleiding hebben gevolgd. Zoniet dienen ze tijdens het jaar een versnelde opleidingscursus te volgen die door de regering wordt erkend.

- De opvangvoorziening zorgt voor de **voortgezette opleiding** door de inschrijving van het personeel in opleidingscursussen in een programma van voortgezette opleiding dat door de regering wordt bepaald.

- Elke opvangvoorziening voor kinderen onder de 3 jaar moet een **vergunning** aanvragen bij de O.N.E. volgens de door het besluit vastgestelde procedure.

- De voorzieningen die kinderen tussen 0 en 3 jaar opvangen, zorgen ervoor dat er een preventief **medisch toezicht** op de kinderen wordt uitgevoerd.

2.2 Voorbehouden van plaatsen door bedrijven

- Elke openbare of private werkgever kan vrijwillig een samenwerkingsovereenkomst aangaan met de O.N.E. en een crèche (of peutertuin, 'maison communale d'accueil de l'enfance', 'maison d'enfants'). Hierbij worden tegen betaling opvangplaatsen voorbehouden voor de kinderen van de werknemers van de werkgever.

- ✎ De inrichtende macht van de opvangvoorziening is verschillend van die van de werkgever(s).

- ✎ De opvangvoorziening beschikt over een eigen infrastructuur die fysiek onafhankelijk is van de werkplaats van de personen die werken voor de werkgever(s) met wie een overeenkomst is gesloten.

- Als de voorziening in de eerste plaats wordt opgericht voor de opvang van kinderen van de personeelsleden van een instelling of openbare of private onderneming, moeten plaatsen ter beschikking worden gesteld van andere kinderen dan die van de personeelsleden.

- ✎ Het aantal voorbehouden plaatsen per voorziening wordt vastgesteld op hoogstens 25% van de toegelaten capaciteit.

↳ Het aantal voorbehouden plaatsen per voorziening wordt vastgesteld op 66,6% als de voorziening zich bevindt in een zone met economische, industriële, commerciële activiteiten of met kantoren, als de voorziening een overeenkomst heeft gesloten met minstens drie werkgevers en als de voorziening met dat doel wordt opgericht.

2.3 Inschrijving van het kind⁽¹⁾

• *Ouders kunnen vanaf de volle zesde maand van de zwangerschap een aanvraag indienen om hun kind in een opvangvoorziening in te schrijven.* Elke aanvraag wordt opgenomen op een wachtlijst in het inschrijvingsregister in chronologische volgorde van indiening.

De opvangvoorziening bezorgt het bewijs van ontvangst.

• *De opvangvoorziening geeft schriftelijk kennis aan de ouders van de aanvaarding of de gemotiveerde weigering van de inschrijving binnen een termijn die de 2 maanden niet mag overschrijden te rekenen vanaf de aanvraag tot inschrijving.*

De ouders wordt gevraagd in geval van aanvaarding zich te laten schrappen van de wachtlijst van de andere opvangvoorzieningen.

Niettemin houden de opvangvoorzieningen minstens 10% van hun totale capaciteit in reserve om opvangbehoeften te beantwoorden die voortvloeien uit bijzondere situaties zoals de opvang van kinderen die verwant zijn met een reeds ingeschreven kind. Voor deze situaties gelden andere regels inzake inschrijving en reservatie dan deze die in de bedoelde artikelen zijn bepaald.

2.4 Erkenning

• Om erkend te worden moet de opvangvoorziening:

↳ beschikken over het kwaliteitsattest dat door de O.N.E. wordt uitgereikt;

↳ toegankelijk zijn voor kinderen die bijzondere aandacht vereisen, rekening houdend met sommige behoeften of specifieke situaties;

↳ de kinderen opvangen ten minste van maandag tot vrijdag, gedurende 10 uur per dag en 220 dagen per jaar;

↳ de deelname verzekeren van het personeel aan opleidingscursussen die georganiseerd, erkend of aanbevolen worden door de O.N.E.;

↳ een opvangcontract sluiten met de ouders;

↳ een ouderbijdrage vragen.

• Om een erkenning te krijgen moet de dienst voor opvanggezinnen:

↳ een gepaste opvang van de kinderen verzekeren in de woning van de aangesloten onthaalouders met inbegrip van de continuïteit van de opvang tijdens de tijdelijke onbeschikbaarheid van de onthaalouders;

↳ zorgen voor de harmonieuze ontwikkeling en het welzijn van de kinderen door de continue begeleiding van de onthaalouders te verzekeren;

(1) Ten gevolge van de evaluatie van het besluit in de loop van de maand juli 2003 werd de tekst over de inschrijving gewijzigd (zie eerder in de tekst). De cursiefgedrukte informatie is de oorspronkelijke tekst die zal gewijzigd worden door een besluit dat in de loop van de maand september 2003 wordt opgesteld.

- ↳ over een secretariaat beschikken;
- ↳ de uitrusting die nodig is voor de opvang van kleine kinderen ter beschikking stellen van de onthaalouders.

2.5 Subsidies

- De O.N.E. kent een werkingssubsidie toe aan de erkende opvangvoorzieningen.
- Om de subsidie te ontvangen moeten crèches, peutertuinen en oudercrèches het minimaal bezettingscijfer halen (verschillend naargelang de structuren). Dit cijfer wordt naar boven afgerond vanaf het tweede trimester dat volgt op de inwerkingtreding van het besluit. Wordt het cijfer niet behaald, dan worden de subsidies verminderd tot het verschuldigd bedrag.
- De gesubsidieerde opvangvoorziening vraagt een ouderbijdrage.

2.6 Fonds voor Solidariteit en Ontwikkeling van de kinderopvang

- Dit Fonds wordt opgericht binnen de O.N.E.
Het dient de beperkte tegemoetkomingen van het Fonds voor Collectieve Uitrustingen en Diensten te compenseren en de kinderopvang uit te breiden op basis van de bijdragen van de werkgevers.
De werkgevers storten hun bijdrage in functie van de plaatsen die voorbehouden worden bij het Fonds en die verdeeld worden volgens de subsidievoorwaarden die gelden voor de betrokken opvangvoorziening.

3. Besluit van 31 mei 1999 van de regering van de Franse Gemeenschap tot vaststelling van de voorschriften voor een degelijke opvang (B.S. van 21/12/1999)

- Elke persoon die niet behoort tot het gezin van het kind en die de opvang van kinderen jonger dan 12 regelmatig organiseert, dient de voorschriften voor een degelijke opvang na te leven. Deze voorschriften zijn van toepassing op alle opvangvoorzieningen.
- Het naleven van de kwaliteitscode is nauw verweven met het opvangproject van de voorziening. Het project spitst zich toe op een geheel van (algemene en specifieke) doelstellingen en wordt opgemaakt in overleg met het begeleidend personeel en de personen die de kinderen toevertrouwen. Het wordt ten minste om de 3 jaar bijgewerkt.
- Het opvangproject van elke voorziening moet de volgende algemene doelstellingen bevatten:
 1. De voorziening biedt alle kinderen gelijke kansen inzake de toegang tot de aangeboden activiteiten
 2. De voorziening zorgt er voor dat de begrippen opvang en onthaal dezelfde betekenis hebben, door een dienstverlening aan te bieden die zowel aan de vraag van de personen die de kinderen toevertrouwen als aan de behoeften van het kind beantwoordt.

3. De voorziening vermijdt elke vorm van discriminatie op basis van geslacht, ras of sociaal-culturele herkomst ten opzichte van de kinderen, de personen die hen toevertrouwen en die hen begeleiden.
4. De voorziening licht zich in over de verwachtingen van de personen die hun kind toevertrouwen en vangt het kind dusdanig op, dat de ouders het in alle sereniteit kunnen toevertrouwen en zich volledig aan hun (beroeps)activiteiten kunnen wijden.
5. De voorziening geeft de kinderen de gelegenheid zich persoonlijk en spontaan uit te leven en bevordert de ontwikkeling van het zelfvertrouwen en de autonomie.
6. De voorziening zorgt ervoor dat de aangeboden activiteiten bijdragen tot de ontwikkeling van de socialisatie.
7. De voorziening behoedt en bevordert de ontdekkingsdrang van de kinderen door leefruimtes in te richten die aan hun behoeften beantwoorden, door materiaal ter beschikking te stellen en de kinderen gediversifieerde activiteiten te laten beoefenen die geschikt zijn voor hun cognitieve, sociale, gevoels- en psychomotorische ontwikkeling.
8. De voorziening zorgt dat ervoor het begrip vrijetijdsbesteding tot uiting komt, vooral wanneer de opvangperiode op pedagogische activiteiten volgt.
9. De voorziening moedigt het personeel aan een voortgezette vorming te volgen.
10. De voorziening vormt de kindergroepen zodanig dat geschikte voorwaarden worden geschapen voor het goede verloop van de activiteiten.
11. De voorziening zorgt er in het kader van de gezondheidspromotie voor dat de kinderen in een gezond leefmilieu verblijven.

•Naargelang het type opvang, het doelpubliek, filosofische of methodologische keuzes, stelt de opvangvoorziening een of meer specifieke doelstellingen voorop die in het opvangproject nader worden bepaald:

1. De opvangvoorziening treft de nodige schikkingen om te vermijden dat het bedrag van de financiële bijdrage die eventueel gevraagd wordt aan de personen die het kind toevertrouwen de toegankelijkheid belemmert.
2. De voorziening zorgt ervoor dat het personeel geschoold is en de nodige bekwaamheden bezit om te beantwoorden aan de behoeften van de kinderen en aan de specifieke kenmerken van het type georganiseerde opvang.
3. De voorziening bevordert de harmonieuze integratie van de kinderen die specifieke behoeften hebben, met inachtneming van hun verschil.
4. De voorziening gaat een bevoorrechte relatie aan met de personen die hun kind toevertrouwen teneinde de complementariteit tussen de verschillende leefplaatsen van het kind te bewerkstelligen.
5. De voorziening houdt bij het uitwerken van de activiteiten rekening met de sociale, culturele, economische en natuurlijke kenmerken van de leefomgeving van het opgevangen kind, vooral als deze ongunstig zijn.

6. De voorziening bevordert de samenwerking met de plaatselijke welzijnsvoorzieningen en verenigingen.

• Het opvangproject bevat eveneens de volgende informatie:

- ↳ type georganiseerde opvang;
- ↳ huishoudelijk reglement, als er een bestaat;
- ↳ institutionele context van de opvang;
- ↳ wijze waarop de financiële bijdrage wordt bepaald;
- ↳ personeelsbezetting;
- ↳ kwalificatie van het personeel;
- ↳ beschrijving van de methodologische keuzes en van de concrete acties om de algemene doelstellingen te verwezenlijken;
- ↳ de voorwaarden om de specifieke doelstelling(en) uit te voeren.

• De O.N.E. gaat ervan uit dat de voorziening de voorschriften voor een degelijke opvang naleeft als de concrete acties en uitvoeringsmodaliteiten bepaald in het opvangproject effectief worden verwezenlijkt en beantwoorden aan de algemene doelstellingen en de specifieke doelstelling(en).

• De voorziening die de voorschriften voor een degelijke opvang naleeft en zich onderwerpt aan het toezicht van de O.N.E., krijgt een kwaliteitsat-test op aanvraag.

4. Decreet van 3 juli 2003 inzake de coördinatie van de opvang van de kinderen in hun vrije tijd en inzake de ondersteuning van de buitenschoolse opvang (B.S van 19/08/2003)

• Het decreet is van toepassing op de opvang in de vrije tijd van de kinderen die naar de kleuterschool of de lagere school gaan of tot ze de leeftijd van 12 jaar hebben bereikt, met uitzondering van de wekelijkse periodes die behoren tot het onderwijs.

- ↳ De opvang in de vrije tijd omvat begeleide autonome activiteiten en educatieve, culturele en sportieve animatie.

• Deze opvang moet de volgende doelstellingen nastreven:

1. bijdragen tot de algemene ontwikkeling van de kinderen door het organiseren van activiteiten die aangepast zijn aan hun capaciteiten en hun tempo;
2. bijdragen tot de sociale cohesie door een heterogeen publiek samen te brengen;
3. het gezinsleven vergemakkelijken en versterken, met name door gezins- en beroepsleven met elkaar te verzoenen door kinderen op gezette tijden in een kwaliteitsvolle structuur op te vangen.

• Twee sleutelfactoren liggen aan de basis van het decreet: de gemeentelijke opvangcommissie en het lokaal coördinatieprogramma voor het kind.

• De gemeenten nemen het initiatief om de opvang van kinderen in hun vrije tijd te coördineren. Ze roepen de gemeentelijke opvangcommissie samen en stellen een of meerdere lokale coördinatieprogramma's op.

•De gemeentelijke opvangcommissie is samengesteld uit 15 tot 25 effectieve leden en bestaat uit:

- ↳ vertegenwoordigers van de gemeenteraad onder wie de schepen die de kinderopvang onder zijn bevoegdheid heeft;
- ↳ vertegenwoordigers van de schoolinrichtingen die kleuteronderwijs of lager onderwijs aanbieden op het grondgebied van de gemeente;
- ↳ vertegenwoordigers van de personen die de kinderen toevertrouwen;
- ↳ vertegenwoordigers van de opvangvoorzieningen op het grondgebied van de gemeente die zich gemeld hebben bij de O.N.E.;
- ↳ vertegenwoordigers van de diensten, verenigingen of instellingen die erkend worden door de Franse Gemeenschap (buiten de O.N.E.).

Andere personen hebben zitting in de gemeentelijke opvangcommissie met een raadgevende stem: de coördinator van het lokaal coördinatieprogramma, een vertegenwoordiger van de provincie of van de Franse Gemeenschapscommissie, een coördinator van de opvangvoorzieningen aangesteld door de algemeen bestuurder van de O.N.E., personen die uitgenodigd worden.

De gemeentelijke opvangcommissie vergadert ten minste twee keer per jaar.

•De gemeente maakt of laat een **inventaris** opmaken die een behoefteanalyse inzake opvang van kinderen in de vrije tijd bevat.

- ↳ Op basis van de inventaris werkt de gemeente een of meerdere voorstellen voor lokale coördinatieplannen uit.
- ↳ Deze voorstellen gaan naar de gemeentelijke opvangcommissie die eventueel wijzigingen aanbrengt.
- ↳ De gemeenteraad neemt een definitieve beslissing inzake de voorstellen.
- ↳ Een erkenningscommissie opgericht voor de hele Franse Gemeenschap dient een advies uit te brengen over de erkenningsaanvragen voor de lokale coördinatieprogramma's en de opvangvoorzieningen.
- ↳ Op basis van dit advies maakt de O.N.E. zijn beslissing inzake de erkenning bekend aan de gemeente en de gemeentelijke opvangcommissie.
- ↳ De erkenning is geldig voor een periode van 5 jaar.

•Het **programma** is een lokaal coördinatieprogramma voor het kind met betrekking tot een vastgestelde geografische zone,

- ↳ dat lokaal wordt georganiseerd,
- ↳ dat een erkenning heeft gekregen,
- ↳ dat ingericht wordt door de gemeente,
- ↳ en dat de ontwikkeling beoogt van bestaande initiatieven of van nieuwe initiatieven die volledig of gedeeltelijk beantwoorden aan de behoeften die uit de inventaris blijken.

Het lokaal coördinatieprogramma richt zich tot alle kinderen die verblijven op het grondgebied van de gemeente en tot alle kinderen die naar een school gaan die ingericht of gesubsidieerd wordt door de Franse Gemeenschap en zich op het grondgebied van de gemeente bevindt.

Het programma dekt in functie van de lokale behoeften een of meerdere van de volgende periodes:

1. de tijd voor en na de schooluren,
2. de woensdagnamiddag,
3. het weekend,
4. de schoolvakanties.

Om een erkenning te krijgen moet het programma de opvangmodaliteiten vermelden die voorzien zijn tijdens de week voor de periodes na de schooluren tot ten minste 17u30.

Het programma stelt de deelnemende opvangvoorzieningen vast, de opvangbehoeften, de regels voor samenwerking tussen de opvangvoorzieningen die deelnemen aan het programma, de regels inzake informatieverstrekking aan de potentiële gebruikers, de regels inzake de verdeling van de gemeentelijke middelen die bestemd zijn voor het programma en de regels inzake de verdeling van de andere publieke middelen behalve de middelen die door de Franse Gemeenschap worden toegekend.

•Elk programma wordt voorbereid, toegepast en geëvalueerd in samenwerking met ten minste één opvangcoördinator(trice) die aangesteld wordt door de gemeente of verschillende gemeenten of door een vzw die een overeenkomst heeft gesloten met de gemeente.

De coördinator(trice) heeft als taak:

1. de realisatie van de inventaris te coördineren;
2. contacten te leggen met alle opvangvoorzieningen en hun verantwoordelijken voor het opvangproject;
3. contacten te leggen met alle actoren die betrokken zijn bij het kinderwelzijn in de sport-, culturele en jeugdsector en in de sector van de permanente vorming;
4. contacten te leggen met het doelpubliek;
5. de samenwerking te bevorderen;
6. onder de verantwoordelijkheid van de schepen die het kinderwelzijn of de opvang van het kind onder zijn bevoegdheid heeft, te helpen met het opmaken van de voorstellen voor programma's en voorstellen in te dienen met het oog op een samenhangend en algemeen lokaal beleid op het vlak van opvang die voor alle kinderen toegankelijk is;
7. te zorgen voor het secretariaat van de gemeentelijke opvangcommissie waarvan hij/zij deel uitmaakt.

•De in het lokaal coördinatieprogramma vastgestelde operatoren die kinderen opvangen gedurende ten minste twee uur per dag op weekdays en/of gedurende ten minste 4 uur per dag tijdens de weekends of schoolvakanties kunnen eveneens een erkenning aanvragen bij de O.N.E.

- Het decreet bepaalt dat de kinderen die opgevangen worden door de opvangvoorzieningen, begeleid worden door gekwalificeerd en geschoold personeel. Het bepaalt eveneens het aantal begeleiderende volwassenen in functie van het aantal opgevangen kinderen.

- De O.N.E. verzekert de toepassing van de modaliteiten van dit decreet.

- Vanaf de eerste vergadering van de gemeentelijke opvangcommissie krijgt de gemeente jaarlijks een forfaitaire subsidie om het loon en de werkingskosten (briefwisseling, reiskosten, aankoop van klein materieel) van de opvangcoördinator of- coördinatrice te betalen. Deze subsidie bedraagt 19.000 euro en kan worden verhoogd in functie van het aantal gedomicilieerde kinderen in de gemeente. Als de coördinatieopdracht wordt toevertrouwd aan een vzw, krijgt deze de subsidie.

- ↳ De erkende voorzieningen die opvang aanbieden na schooltijd tot ten minste 17u30 krijgen forfaitaire werkingssubsidies. Deze worden berekend op basis van het aantal kinderen dat dagelijks naar de activiteiten komt.

- ↳ Er worden subsidies voor positieve differentiatie toegekend aan voorzieningen erkend voor de opvang van kansarme kinderen na de schooluren tot 17u30.

- ↳ Er worden impulssubsidies toegekend aan de erkende voorziening die nieuwe activiteiten ontwikkelt die beantwoorden aan een prioritaire behoefte van programmatie bepaald door de regering. Deze subsidies worden ten vroegste op 1 januari 2006 toegekend.

- Meerdere buurgemeenten kunnen een samenwerkingsverband aangaan om een lokaal coördinatieprogramma op te starten. Ze mogen hoogstens met zijn drieën zijn. Ze richten een gemeentelijke opvangcommissie op samengesteld uit 20 tot 45 leden.

- Het decreet treedt in werking op 1 januari 2004.

Brusselse realiteit

1. Opvangvoorzieningen: specifieke kenmerken van Brussel

Het Brussels Gewest heeft zoals de rest van de Franse Gemeenschap te kampen met een nijpend tekort aan opvangplaatsen voor kleine kinderen van 0 tot 3 jaar. Het probleem wordt verscherpt door twee factoren. Het geboortecijfer is in Brussel de laatste tien jaar (1) lichtjes gestegen terwijl de Franse Gemeenschap zo goed als een moratorium heeft ingesteld voor de erkende opvangplaatsen. Bovendien is er een sterke concentratie van werknemers op het grondgebied zodat de vraag naar opvangplaatsen van ouders die buiten Brussel wonen maar er komen werken, zeer groot is (2).

De niet-gesubsidieerde voorzieningen ('maisons d'enfants' en zelfstandige onthaalouders) kunnen het tekort aan plaatsen niet compenseren.

In Brussel zijn twee gemeenschappen bevoegd. Twee verschillende gemeenschapswetgevingen bestaan naast elkaar en hebben elk hun instelling: de O.N.E. en Kind & Gezin. Er bestaat een zekere doorstroming van de opvangvoorzieningen binnen de twee gemeenschappen. Sommige 'maisons d'enfants' kiezen voor de wetgeving die hen het meest geschikt lijkt zonder rekening te houden met de taal waarin ze de kinderen wensen op te vangen. Zo komt het dat een groot aantal 'maisons d'enfants' die Franstalige kinderen opvangen, onder toezicht staan van Kind & Gezin en niet van de O.N.E.(3) Het aantal opvangplaatsen voor de Franstaligen ligt in werkelijkheid dus hoger aangezien ze niet in rekening worden genomen door de O.N.E.(4).

De O.N.E. subsidieert de opvangvoorziening en niet de plaatsen. Een Franstalige crèche kan bijgevolg Nederlandstalige kinderen opvangen.

De voorzieningen in Brussel vertonen eveneens specifieke kenmerken: er zijn meer crèches dan onthaalouders, het aantal 'maisons communales d'accueil de l'enfance' is beperkt (5), maar de meeste peutersuizen van de Franse Gemeenschap bevinden zich in Brussel. Aanvankelijk was er een doorstroming naar de peutersuizen vanuit de crèches die kinderen tot 18 maand opvingen.

De voorzieningen in Brussel vertonen eveneens specifieke kenmerken: er zijn meer crèches dan onthaalouders, het aantal 'maisons communales d'accueil de l'enfance' is beperkt, maar de meeste peutersuizen van de Franse Gemeenschap bevinden zich in Brussel.

(1) Het aantal geboortes stagneert in het Waals Gewest en daalt lichtjes in het Vlaams Gewest.

(2) De niet-inwoners van Brussel benutten naar schatting 14% van de opvangplaatsen voor kinderen onder de 3 jaar (DUBOIS Alain, *Les familles et les enfants bruxellois*, in *Grandir à Bruxelles*, Cahiers de l'Observatoire de l'enfant, nr. 11, zomer 2003, p. 12).

(3) 28 opvangvoorzieningen erkend als 'minicrèche' door Kind & Gezin vangen uitsluitend Franstalige kinderen op.

(4) Momenteel ressorteren 40% van de opvangvoorzieningen onder Kind & Gezin en 60% onder de O.N.E. (in Brussel zouden er 20% Nederlandstaligen en 80% Franstaligen zijn). Wat de privé sector betreft, heeft zich in enkele jaren tijd een kentering voorgedaan: in 1995 hield de O.N.E. toezicht op 75% van de Brusselse opvangvoorzieningen, in 2001 op 39%.

(5) Deze kleinere voorziening is geschikter voor niet-stedelijk gebied en kwam hoofdzakelijk in Wallonië tot ontwikkeling dankzij de steun van het Waals Gewest.

De peuterspeelplaatsen werden beschouwd als een structuur ter voorbereiding op het kleuteronderwijs. Ze verdwijnen geleidelijk aan en worden omgevormd tot crèches zodra dit financieel haalbaar is.

De opvang thuis door een zelfstandige of aangesloten onthaalouder kent in Brussel niet zoveel succes als in de rest van de Franse Gemeenschap. Enerzijds zijn de woningen kleiner en voldoen ze niet aan de normen inzake ruimte van de O.N.E., anderzijds zijn er minder onthaalouders omdat het aantal werkende vrouwen hoger ligt dan in de landelijke en voorstedelijke gebieden.

De beschikbare erkende opvangplaatsen in Brussel bevinden zich vooral in crèches of peuterspeelplaatsen. Deze plaatsen zijn duurder voor de O.N.E. die de meeste kosten ten laste neemt (in tegenstelling tot de plaatsen in de 'maisons communales d'accueil de l'enfance' waar een groot deel van de kosten door de gemeente gedragen wordt). De O.N.E. is financieel beperkt en programmeert weinig nieuwe plaatsen van dit type, wat nadelig is voor Brussel (1).

De regering schat dat het 'plan Cigogne' in Brussel tegen 2010 2.700 à 3.000 plaatsen zal creëren.

Het Brussels Gewest telt minder gezinnen met kinderen dan de andere gewesten, maar de gezinnen hebben een groter aantal kinderen. Het aantal kinderen dat verhoogde kinderbeihilage krijgt wegens de socio-professionele situatie van hun ouders ligt hoger dan in de rest van het land (2). Brussel kent specifieke behoeften op het vlak van opvangplaatsen: meer door de O.N.E. gesubsidieerde plaatsen waar de tarieven berekend worden op basis van het inkomen van de ouders, maar ook meer urgentieopvang of occasionele opvang voor ouders die een opleiding volgen in het kader van hun socio-professionele integratie.

2. Twee jaar coördinatie van buitenschoolse opvang

Na de projectoproep van minister Jean-Marc Nollet hebben 17 van de 19 Brusselse gemeenten een buitenschoolse coördinator in dienst genomen in proefprojecten (3).

Deze coördinatoren moesten in de eerste plaats een inventaris opmaken van het opvangaanbod buiten de schooluren. De inventarissen werden in november 2002 voorgelegd aan het 'Observatoire de l'Enfant, de la Jeu-

(1) DUBOIS Alain, L'offre d'accueil des enfants de moins de trois ans en Région de Bruxelles-Capitale, in Grandir à Bruxelles, cahiers de l'Observatoire de l'enfant, nr.11, zomer 2003, p.10-11.

(2) DUBOIS Alain, Les familles et les enfants Bruxellois, in Grandir à Bruxelles, cahiers de l'Observatoire de l'enfant, nr.11, zomer 2003, p.12.

(3) Etterbeek en Sint-Lambrechts-Woluwe hebben de oproep niet beantwoord. Sint-Joost-ten-Node heeft als eerste een gemeentelijke opvangcommissie opgericht in november 2002.

nesse et de l'Aide à la Jeunesse' van de Franse Gemeenschap (1). Een samenvatting van de gegevens werd verspreid op 1 april 2003 (2). De coördinatoren werden voorlopig in dienst genomen in afwachting van de effectieve goedkeuring van het decreet, die ondertussen een feit is.

De coördinatoren hebben verschillende voorzieningen bezocht en konden zich een duidelijk beeld maken van de specifieke kenmerken van hun gemeenten. Het 'Observatoire de l'Enfant' (3) van de Franse Gemeenschap ondersteunt hen in hun opdracht en heeft een aantal informatiedagen georganiseerd over de verschillende actoren, de wetgeving, de verschillende subsidiërende overheden en alle coördinerende functies die in andere voorzieningen bestaan (wijkcontract, programma's voor integratie en samenleving bijvoorbeeld).

Er zijn een aantal opmerkelijke bevindingen. Uit de eerste analyses blijkt bijvoorbeeld dat er in alle Brusselse gemeenten wijken zijn die over geen enkele buitenschoolse voorziening beschikken. In sommige gemeenten financieren de meeste voorzieningen zichzelf (namelijk in de rijkste gemeenten), in andere (de armste gemeenten) krijgen de meeste voorzieningen subsidies. Alle gemeenten worden geconfronteerd met het probleem van de financiële toegankelijkheid van de voorzieningen. In gemeenten waar de voorzieningen zichzelf financieren, is de prijs zeer hoog en relatief ontoegankelijk voor bescheiden inkomens. In gemeenten waar de voorzieningen subsidies krijgen, moeten de ouders toch betalen wat problematisch is voor een kansarme bevolking.

Er zijn ook te weinig opvangvoorzieningen geschikt voor kinderen van 3 tot 6 jaar. Bovendien zijn heel wat sportactiviteiten (zoals voetbal) hoofdzakelijk gericht op jongens. Er worden eveneens zeer weinig activiteiten georganiseerd voor kinderen met een handicap.

Alle gemeenten worden geconfronteerd met het probleem van de financiële toegankelijkheid van de voorzieningen.

(1) Het observatorium wil een instrument voor informatie en reflectie zijn in de kinder- en jeugdsector in de Franse Gemeenschap. Zijn opdrachten bestaan erin een inventaris te maken van het beleid, de sociale gegevens, de bevoegde instellingen en verenigingen, advies te geven met betrekking tot het kinderwelzijn, de jongeren en de jeugdbijstand, initiatieven die de situatie van kinderen en jongeren wensen te verbeteren, te ondersteunen en bekend te maken, aanbevelingen te doen met het oog op een betere samenwerking tussen de O.N.E., de overheidsdiensten en de verenigingen, de wetenschappelijke bevindingen en onderzoeken in het kader van het kind, de jongere en de jeugdbijstand te coördineren of zelf dergelijke onderzoeken uit te voeren.

(2) Etat des lieux de l'accueil des enfants de 2,5 à 12 ans en dehors des heures scolaires, Observatoire de l'Enfance, de la Jeunesse et de l'Aide à la Jeunesse; Beschikbaar op hun website: www.oejaj@fwb.be

(3) Het 'Observatoire de l'enfant' werd op 24 juli 1991 opgericht door het College van de Franse Gemeenschapscommissie en heeft als doel bij te dragen tot de ontwikkeling in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest van een expliciet kinderbeleid en informatie en advies te verstrekken aan de besluitvoerders over maatschappelijke veranderingen. Zijn actieprogramma spitst zich toe op vier assen: tekort aan opvang voor kinderen van 0 tot 3 jaar; kwaliteit van de opvang; behoefte aan buitenschoolse opvang; sociaal-culturele en interculturele dimensie van de behoefte aan opvang en opvoeding van de kinderen.

Er zijn ook te weinig opvangvoorzieningen geschikt voor kinderen van 3 tot 6 jaar.

3. Politieke wil om de tewerkstelling aan te moedigen

Voor de gewestregering vormt de sector van de kinderopvang eveneens een prioriteit in de aangelegenheden die tot haar bevoegdheid behoren. Dit wordt weerspiegeld in het beleid van de Brusselse minister voor Tewerkstelling, Eric Tomas, die dit jaar 50 nieuwe gesco-functies toekent aan de sector.

De vzw Badje kreeg reeds 9 nieuwe werkposten voor de realisatie van haar project met een mobiel animatieteam in de sector van de buitenschoolse opvang.

Interessante adressen

Kabinet van de bevoegde minister
minister voor Kinderwelzijn,
Jean-Marc Nollet
Belliardstraat 9-13
1040 Brussel
☎: 02/213.35.11
☎: 02/213.35.12
Ministre-enfance@cfwb.be
www.ministre-enfance.be

O.N.E.
Charleroise Steenweg 95
1060 Brussel
☎: 02/542.15.71
☎: 02/542.12.71
info@one.be
www.one.be

Observatoire de l'enfant de la Cocof
Paleizenstraat 42
1030 Brussel
☎: 02/800.80.00
☎: 02/800.80.01
observatoire@grandirabruelles.be
www.grandirabruelles.be

Formation permanente et Recherche dans les
milieux d'Accueil du Jeune Enfant - FRAJE
Meiboomstraat 14
1000 Brussel
☎: 02 /800.86.10
☎: 02/800.86.21
fraje@cocof.irisnet.be
www.paluche.org/formations/fraje/home.htm

Observatoire de l'Enfance, de la Jeunesse et de
l'Aide à la Jeunesse
Leopold II-laan 44
1080 Brussel
☎: 02/413.37.65
☎: 02/413.34.78
observatoire.enfance-jeunesse@cfwb.be
www.cfwb.be/oejaj/

**Bruxelles Accueil et Développement pour la
Jeunesse et l'Enfance - BADJE asbl**
Parmastraat 86
1060 Brussel
☎: 02/248.17.29
☎: 02/242.51.72
badje@skynet.be
www.badje.be

Het volgende nummer gaat over
de bijzondere jeugdzorg in Brussel.

Wenst u 'Brussel onder de loep' verder te ontvangen, schrijf u dan in op onze website voor een gratis abonnement.

Graag willen we volgende personen danken voor hun bijdrage aan de realisatie van dit nummer: Kathleen Govaert en Filip Winderickx van Kind & Gezin, Mathieu Voets, Karin De Bosscher, Antoinette Huysmans van Directie Welzijn en Gezondheid van de VGC Katherine D'Hoore, Silke Heiden, Sigrid Arents en Michel Vandenbroeck van het VBJK; Benoît Parmentier en Sylvie Lemaire van het kabinet van de minister voor Kinderwelzijn, Perinne Humblet, Patricia Vincart en Alain Dubois van het 'Observatoire de l'Enfant' van de Franse Gemeenschap, Patrick Bollu, sub-regionaal coördinator van de O.N.E. voor Brussel.

Brussel onder de loep – november 2003

Brussel onder de loep is het tijdschrift van het Centrum voor Maatschappelijke Documentatie en Coördinatie vzw.

Verantwoordelijk uitgever

Marie-Jeanne Schoenmaekers-Clerckx
Louizalaan 183
1050 Brussel

Coördinatie

Solveig Pahud

Studie/Onderzoek/Redactie

Nicole Mondelaers
Sophie Lefèvre

Vertaling

Katelijan Van Cauwenberge

Adressen kinderopvang

Nicole Mondelaers
Yolanda Puttemans
Katelijan Van Cauwenberge
Catherine Giet
Amélie Jacquet
Khadija Kouhail
Sophie Lefèvre

Vormgeving

Sylvie Deroose

Illustratie

Marin Strebelle

Het CMDC, dat betekent

❶

- Een databank met meer dan 9.000 Brusselse verenigingen en organisaties actief in de welzijns- en gezondheidssector. Behalve informatie zoals het adres en de activiteiten bevat de databank talrijke documenten zoals statuten en voorstellingsbrochures.
- Een bestand met actoren, experts en partners.
- Een documentatiebestand met: duizenden artikels uit kranten en gespecialiseerde tijdschriften, boeken, onderzoeksrapporten, jaarverslagen, brochures, verslagen van colloquia, seminaries, studiedagen, gidsen.

❷

www.cmdc.irisnet.be

❸

Een 'grensoverschrijdend' werkinstrument.

Als bicornmunaulaire dienst voor informatieverstreking biedt het CMDC eenvoudig en snel toegang tot informatie, initiatieven en professionals uit de Nederlands-talige, de Franstalige en de tweetalige welzijnssector in Brussel.

❹

Een team dat ter beschikking staat van maandag tot vrijdag van 9u tot 12u, in de namiddag na afspraak.

